

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

ՆՈՎՈՋԵՐԿԱՍԿԻ ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ՏԵԽՆԻԿՈՒՄ

**ՆԱԽԱԴԴՐՈՑԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ
ՈՒՂԻՆԵՐԸ ՀՅՈՒՄԻՍԱՅԻՆ ԿՈՎԿԱՍՈՒՄ**

ՆԱԽԱԴԴՐՈՑԱԿԱՆ

ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

ՅԵՐԿՐԱՅԻՆ ԼՈՒՍՐԱԺՆԻ ԳՐՔԻ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ ԿՈՂՄԻՑ
ՅՈՒՑԼԱՑՐՎԱԾ Ե ԿՈՒԼ ՅԵՎ ԽՈՐՀՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
ՆԱԽԱԴԴՐՈՑԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Ազատ փոխադրեց յեկ կազմեց
Մ. ՓԻՐՈՒՄՅԱՆ

372.21

Կ - 66

ՍՈՒՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ «ՀՅՈՒՄԻՍՏՈՅԻՆ ԿՈՎԿԱՍ»
ՌՈՍՏՈՎԴՈՆ 1932 թ.

0120-10

ՆՈՎՈՋԵՐԿԱՍԿԻ ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ՏԵԽՆԻԿՈՒՄ

ՆԱԽԱԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ
ՈՒՂԻՆԵՐԸ ԳՅՈՒՄԻՍԱՅԻՆ ԿՈՎԿԱՍՈՒՄ

372.21

Փ-66

սյ

ՆԱԽԱԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

ՅԵՐԿՐԱՅԻՆ ԼՈՒՍԲԱԺՆԻ ԳՐՔԻ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ ԿՈՂՄԻՑ
ԹՈՒՅԼԱՏՐՎԱԾ Ե ԿՈԼ. ՑԵՎ ԽՈՐՀՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
ՆԱԽԱԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Ազատ փոխադրեց յեզ կազմեց
Մ. ՓԻՐՈՒՄՅԱՆ

ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ «ՀՅՈՒՄԻՍԱՅԻՆ ԿՈՎԿԱՍ»
ՌՈՍՏՈՎ-ԳՈՂ

1932 թ.

28 AUG 2013

ՀԱՅԿԱՆԴԱԴԱՆՈՒԹՅԱՆ

57.020

Սոցիալիստական շինարարությունը և նախադրողական դաստիարակությունը . . .	3
Նախադրողական դաստիարակությունը կազմակերպչական աշխատանքները	5
Նախադրողական տարիքային առանձնահատկությունները	8
Նախադրողական հաստատությունը և նախադրողական ծագումնականությունը	12
Նախադրողական կոմունիստական դաստիարակությունը հիմնականում	18
Աղջիկները և տղաները հավասար դաստիարակությունում	21
Պոլիտեխնիկական դաստիարակություն	22
Խաղեր և ազատ զբաղմունքներ	28
Խոսք, գրություն, պատմվածք, գրքեր	34
Փեղարկության դաստիարակություն	36
Գրականագիտություն և թվարանություն մանկավարժների ավագ խմբում	38
Հասարակական-մանկավարժական աշխատանք	39
Աշխատանքի պլանավորում և հաշվառում	45
Մեթոդական մասնաժամանակային աշխատանքների կազմակերպում	49
Պայքարել թեքումների դեմ՝ նախադրողական ընդհանուր մանկավարժական	51
Մանկական հաստատությունը գրական կահավորանքի և պարհինի հաշվառություն	53
Հավելված-մանկական հաստատություն կահավորանք	55

Отв. редактор
А. Г. Давкьян
Техн. редактор
Г. М. Маркрян

2630

Ау—36

Сдано в наб. 19.VII 1932 г.
Сдано в печ. 23.X 1932 г.
Объем 3 1/2 печ. листа
Тираж 2030 экз.

ՆԱԽԱԳԴՐՈՑԱԿԱՆ ԶԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՌԻՄՆԵՐՆ ՈՒ ՆԱԽԱԳԴՐՈՑԱԿԱՆ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

Խորհրդային սոցիալիստական հանրապետությունների Միությունը հնգամյա պլանի իրագործմամբ հսկայական նվաճումներ է ունեցել. կառուցել է սոցիալիզմի հիմքը և թեկնածուական սոցիալիստական շինարարության 2-րդ հնգամյակը:

Հյուսիսային Կովկասը ինչպես արդյունաբերության, նույնպես և գյուղատնտեսության ընդարձակ տարածքում անախնայեց հաջողություններ ունի. զրանք ձևով են բերված դասակարգային սուր պայքարի միջոցով, սուր պայքար՝ ուղղված կապիտալիստական տարրերի դեմ, կապիտալիստական յերգեհոնին ձայնակցող «ձախ» և ներկա ետապում գլխավոր վտանգ ներկայացնող աջ թեքումների, տրոցկիզմի և նրանց բազմերանդությունների դեմ:

Առաջին հնգամյակի սոցիալիստական շինարարության կառուցողական հանրագումարը մեր յերկրամասում հանդիսանում է կապիտալիզմի արմատների վերջնական վտանգումը դյուրում, վորը կանխորոշում է կապիտալիստական տարրերի լիակատար վերացումը և դասակարգերի վոչնչացումը» (Յերկային 7-րդ կուսկոնֆերանսի վորոշումից):

Այն խոշոր նվաճումները, ինչ ունեցել ենք արդեն և այն հսկայական յերգերները, վորոնք զրված են յերկրորդ հնգամյակում, պահանջում են ուժերի լարում, մասսաների ենտուզիազմ, վորոնք կոմունիստական կուսակցության ղեկավարության տակ վերածվում են ստեղծագործական ուժի և եկեղանի գործ են դառնում:

Կանանց՝ բանվորուհիների և կոլտնտեսուհիների ղերը սոց. շինարարության բոլոր ասպարիզում մեծանում է: Սոցիալիստական արդյունաբերության և կոլեկտիվացման գյուղատնտեսության մեջ կանանց մասնակցության տեսակարար կշիռն ավելի ու ավելի վճռական նշանակություն է սկսում ստանալ: Արդյունաբերական բանվորների 3/3-ը կանայք են. մի տարվա ընթացքում մեր յերկրամասի արդյունաբերության մեջ աշխատող կանանց թիվը 1 1/2 անգամ ավելացել է: Բարձրացել է կին մասսաների ակտիվությունը ինչպես արդյունաբերության մեջ, նույնպես և կոլտնտեսություններում:

Սոց. արդյունաբերության և գյուղատնտեսության մեջ կանանց հոծ մասնաճյուղի մասնակցությունը, բանվորուհիներից և կոլտնտեսուհիներից նոր վորակյալ կադրեր պատրաստելը, կանանց նախաձեռնություն և ակտիվություն ոգտագործումն արտադրական և հասարակական աշխատանքների մեջ՝ համառորեն պահանջում են նախադպրոցական հաստատությունների ցանցի լայնացում, ընդհանուր նախադպրոցական դաստիարակություն իրացում:

Ընդհանուր նախադպրոցական դաստիարակության ծավալման մյուս հիմնական նպատակն է՝ լուծել նախադպրոցական մանուկներին կոմունիստական իդիոլոգիայով դաստիարակելու և նրանցից անդամակարգ հասարակարգ ստեղծողներ պատրաստելու խնդիրը:

1931 թվի դեկտեմբերին կայացած նախադպրոցական յերկրային համագումարը գտավ, վոր մեր յերկրամասում նախադպրոցական աշխատանքները ծավալելու բոլոր նախադրյալները կան: Դեռ 1932 թվի սկզբին նախադպրոցական դաստիարակության ցանցում ընդգրկված յերեխաների թիվը 320 հազարի յեր հասնում: Մեր արդյունաբերական կենտրոններում, խորհանտեսություններ և մեքենատրակտորային կայաններ շրջաններում, ազգային մարդերում և ուսյոններում նախադպրոցական հաստատությունների ցանցը զգալի չափերի յե հասել: Բայց այդ աշխատանքն էլ ավելի ծավալելու համար անհրաժեշտ է բանվորական ու կոլտնտեսական մասսաների մեջ լայն ազիտացիոն-մանկավարժական աշխատանք կատարել: Անհրաժեշտ է տնտեսավարների և կոլտնտեսությունների ղեկավար մարմինների ուղադրությունը հրավիրել՝ այս վոչ պակաս կարեկիր խնդրի վրա նրանց նյութական ոժանդակության ստացումն ապահովել:

Նախադպրոցական դաստիարակության յերկրային 2-րդ համագումարը հաշվի առնելով ծեռք բերած հաջողությունները, սխալներն ու թերությունները, անհրաժեշտ համարեց Հ. Կովկասի Կուսյերկրկոմի ղեկավարությունը, 1932 թվի ընթացքում մեր յերկրամասում անցկացնել հետևյալ միջոցառումները.—

Արդյունաբերության առաջատար ճյուղերի շրջաններում, նորակառույցներում, մեքենատրակտորական կայաններում և խորհանտեսություններում բանվորների և բանվորուհիների յերեխաներին 100 տոկոսով ընդգրկել նախադպրոցական դաստիարակության ցանցում:

Կոլտնտեսային սեկտորում նախադպրոցական հաստատությունների ցանցը առավելագույն չափով լայնացնել:

Յերկրամասի նախադպրոցական տարիքի մանուկներին 62,4 տոկոսով (730000 հոգի) ընդգրկել նախադպրոցական հաստատություններում:

Արդյունաբերական առաջատար ճյուղերի շրջաններում բանվոր բանվորուհիների յերեխաներին 100 տոկոսով ընդգրկել մանկական ոջախներում և մանկապարտեղներում:

ՄՏԿ ուսյոններում կոլտնտեսականների յերեխաների 45 տոկոսն ընդգրկել ստացիոնար (տեկղական) հաստատություններում, աշխատելով դրանք մանկապարտեղների վերածել:

Համատարած կոլեկտիվացման մյուս ուսյոններում ապահովել յերեխաների 20 տոկոսի ընդգրկումը ստացիոնար հաստատություններում, իսկ 60 տոկոսը՝ մանկահրապարակներում. վերջինները 1933 թվի հունվարից պետք է դառնան վերջնականապես նախադպրոցական ցանցի մեջ մտած հաստատություններ:

ՆԱԽԱԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՉԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐ

Այս վորոշումները կյանքում լրիվ իրագործելու համար, անհրաժեշտ է տեղերում լայն բացատրական ու կազմակերպչական աշխատանք տանել և առաջին հերթին ապահովել մանուկների ընդգրկումը գյուղատնտեսական բուռն աշխատանքների ժամանակաշրջանում (գարնանացան, քաղհան, բերքահավաք): Չպետք է մոռանալ, վոր ըստ Ռայկոլտնտմիության և Ռայկուսբաժնի պլանների, մանկահրապարակների մի մասը պիտի մանկապարտեղների վերածվեն:

ՆԱԽԱԳԱՏՐԱՍՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Նախապատրաստական աշխատանքների համար գյուղխորհրդի ՄՏԿ-ի կից պետք է ստեղծել հանձնաժողով, վորի մեջ մտնեն՝ կուս., կոմյերիտ կազմակերպությունների, գյուղխորհրդի, կոլտնտեսության ներկայացուցիչներ, բժիշկ, ուսուցիչ: Հանձնաժողովը նախ և առաջ պիտի նշի ամեն մի կազմակերպության կոնկրետ անելիքը, նրանց հետ պայմանագիր կապի, հաշվի առնի 3—7 արեկան յերեխաների և ըստ այնմ մանկահաստատությունների քանակն ու ծավալը վորոշի:

ՇԵՆՔԻ ՀԱՐՑԸ

Շենքի հարցը առաջին կարեկիր հարցերից մեկն է. պետք է ոգտագործել նախկին կուլակային տների հարժարագույնները, աղատել այդ տները այլ հասկացումներից և հարմարեցնել մանկահրապարակի պահանջներին: Կարելի յե համաձայնությունը և ժամանակավորապես ոգտագործել կոլտնտեսականների տները, դպրոցի 1—2 սենյակը, խրճիթը կամ քարանի, սոց. կուլտուրայի տան մի մասը և այլն. բայց և այնպես պետք է վոր այդ ոգտագործման ժամանակ

պահպանվեն սանիտարական-առողջապահական կանոնները: Շենքի հետ մեկտեղ պետք է ունենալ փոքրիկ պարտեզ, ծաղկանոց, խաղերի հրապարակ:

Յեթն գյուղում գլորոցի նոր շենք են կառուցում, անհրաժեշտ է համաձայնություն գտնել նրան կից շենք կամ բաժին կառուցել մանկապարտեզի համար:

ՆՅՈՒԹԱԿԱՆ ԲԱԶԱՆ

Նախադպրոցական հաստատություններ կազմակերպելու և պահելու համար պետք է նյութական միջոցներ ունենալ: Յերկրկուսնամյա թվան ցուցմունքների համաձայն, կոլանտեսականների յերեխաներին սպասարկող մանկապարտեզներն ու հրապարակները հիմնականում կոլանտեսության միջոցներով են պահվելու: Անհրաժեշտ է նաև և այլ կազմակերպություններից (սպառկոոպ, գյուղխորհուրդ, «մանուկների բարեկամ» ընկերության քշիշ և այլն) նյութական ու մանկապարտեզում ստանալ: Շենքի, կահավորանքի, նորոգության պետք է մասնակցեն կոլանտեսականները, իսկ սննդի ու բնական համար կարելի է ծր-նողական ժողովների վորոշումը հատուկ հանձնարարություններ անել: Յեթն մայրուստից հատուկ ֆոնդ ունի, ապա կարելի է և այլոցից վորոշ ունեություն ստանալ:

ԿԱՀԱՎՈՐՈՒՄԸ

Նախապես պետք է կահավորանք ապահովել: Վորպեսզի կահավորանքը թանգ չհասնի, անհրաժեշտ է ոգտագործել խորհ. և կոլանտեսականությունների արհեստանոցները և «շարաթորականների» կարգով մահճակալներ, նստարաններ և խաղալիքներ շինել: Մի շարք կարելի է բանել, յեթն հնարավոր չի սեփական միջոցներով շինել, պետք է մոտակա քաղաքում գնել:

ԿՈՒԼՏՈՒՐ. ԿԵՆՅԱՆԱՅԻՆ ԿՈՈՊԵՐԱՅԻՆ

Մանկական հաստատությունների կազմակերպման, նյութական ապահովման, առողջապահական և մանկավարժական աշխատանքները լավ հունի մեջ գնելու գործում մեծ դեր է խաղում կոլտուր-կենցաղալի կոոպերացիան: Նա աղագրականությունը կոոպերացիան է յենթարկում կոլտուր-կենցաղալի խնդիրների շուրջը և կազմակերպում և սանկամսուրներ, մանկապարտեզներ, մանկահրապարակներ:

Կոլտուր-կենցաղալի կոոպերացիայի կանոնադրությունն ու նրա կազմակերպման հետ կապված խնդիրների մասին մանրամասն ցուցմունքներ պետք է ստանալ Ռայոնստանից և ըստ այնմ կազմակերպչական աշխատանքներ տանել:

Նախադպրոցական մասնագետ աշխատողների պակասը լրացնելու համար, պետք է կոլանտեսականներից, բանվորներից և բանվորների կանանցից ընտրել և ուղարկել կարճատեղ դասընթացները՝ հետագայում հրապարակներում աշխատելու համար: Դաստիարակչական աշխատանքների վորակը մեծ չափով կախում ունի աշխատակիցների պատրաստությունից: Անհրաժեշտ է խուսափել անցյալ տարվա սխալից, յերբ նախադպրոցական դասընթացը յիշն ուղարկում աշխատանքի անընդունակներին: Առաջին հերթին դասընթացը պետք է ուղարկել կանանց և կոմյերիտակցիցից, վորոնք 1-ին աստիճանի կըրթություն պետք է ունենան: Իհարկե կարճատեղ դասընթացներն ամեն ինչ տալ չեն կարող և նախադպրոցական աշխատողը աշխատանքի ընթացքում իր պատրաստությունն ու վորակը պետք է բարձրացնի: սրա լավագույն միջոցը հանդիսանում են նախադպրոցական կրթության հեռակա դասընթացները *):

ՆԱԽԱԴՊ. ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՏԵՍԱԿՆԵՐԸ

Նախադպրոցական հաստատությունների մասնաշաղկան տեսակները ներկա շրջանում 3 տեսակի յեն բաժանվում. 1) Մանկահրապարակը սեղոնային է, կազմակերպվում և գործում է արտադրական բուռն աշխատանքների ժամանակ. 2) Մանկապարտեզը ամբողջ տարին գործում է, իսկ արտադրական աշխատանքների շրջանում (ամռանը) նոր, բայց ժամանակավոր խմբեր է ունենում, և 3) Մանկահան ոչալի, վոր ամբողջ տարին գոյություն ունի և յերկարացրած ուրով է աշխատում: Նախադ. հաստատությունները լինում են մեկ կոմպլեկտային (մի խումբ) և յերկու ու ավելի կոմպլեկտային: Յերկու և ավելի խմբեր ունեցած դեպքում, խմբերն ըստ տարիքի յեն կազմվում՝ կրտսեր յիվ ավագ խմբեր: Բացի այս հիմնական յերեք տեսակի հաստատություններից, դանագան հասարակական-քաղաքական կարճատեղ կամպանիաների ժամանակ կազմակերպվում են մանկան սննդակ, վորը մի քանի ժամով հնարավորություն է տալիս մայրերին մասնակցել ժողովներին և այլն հասարակական աշխատանքներին:

Ամեն մի ուսուցն ունենալու յե ամենապակասը 1 ուրինակելի մանկահաստատություն—մանկապարտեզ կամ մանկահրապարակ: Ուրինակելի հաստատությունը պետք է ունենա լավագույն շենք, կահա-

*) Հյուսիսային Կովկասի հայկ. մանկավարժական տեխնիկումին կից նման դասընթացներ կան, վորի հետ պետք է կապվել. հասցեն՝ Ростов-Дон. 28-ая линия № 7, Арм. пед. техникум.

վորանք, նյութական լիովին բավարարություն, ուժեղ կադրեր, վոր-
պեսդի մանկավարժական դաստիարակչական աշխատանքը լավ հիմ-
քի վրա դնելով, կարողանա մյուսներին ևս ոգնություն ցույց տալ:
Այս բոլոր տիպի հաստատութիւնների դաստիարակչական խըն-
դիրները, նպատակն ու մանկավարժական աշխատանքի բովանդակու-
թյունը հիմնականում նույնն են:

Նախադպրոցական հաստատութիւն աշխատանքի նորմալ ու լավ
ընթացքը կապահովվի, յիթե նախապես մի շարք «մանր» խնդիրներն ևս
լուծված լինեն. դրանք են՝ 1) Հասցատրայան տեղը պիտի վորոշվի
բրիգադային սկզբունքից յեկնելով, այսինքն՝ մանկապարտեզը (հրա-
պարակը) կոլտնտեսութիւն արտադրական բրիգադի բնակավայրին
և աշխատավայրին (ըստ հնարավորութեան) մոտ գտնվի: 2) Նախա-
պես բացատրական աշխատանք տարվի հետամնաց ու նախապաշա-
րուսներով կաշկանդված ծնողների մեջ: 3) Շենքը նախապես կանոնա-
վորված լինի: 4) Ընդունվող յերեխաների ցուցակի վերջնական հաս-
տատուժը համապատասխան մարմինների կողմից հաստատված լինի,
վոր հետագայում թյուրբիմացիութիւններ չը լինեն: 5) Յերեխաների
բժշկական ստուգում կատարվի: 6) Յեւ ու մոտի նախահաշիվ կազմվի:
7) Մենդի խնդիրը կարգավորած լինի, վոր վարիչը նախապես իմա-
նա, թե ինչ քանակի և ինչ մթերքներ և ստանալու գեթ առաջի-
կա 10-որդակում, վոր սննդի մեջ բազմազանութիւն մտցնի: Մնուկը
ընդունելը պետք և կատարվի վոչ պակաս 3—3 1/2 ժամ անգամ:
8) Սպասարկող կազմը պատրաստ լինի — ամեն մի հրապարակ պի-
տի ունենա ա) վարիչ, բ) դաստիարակչուհիներ՝ 35 յերեխային մեկ
դեկավարի հաշիվով, գ) խոհարարուհի, հավաքարարուհի: Վորովհետեւ
ոտճիկով աշխատողների թիւը սահմանափակ և, ապա կոմյերիտական-
ների, պատգամավորուհիների, մայրերի, պիտներ աշակերտների ազ-
տիվից կուլտ բանակայիններ պետք և ունենալ: 9) Մանկահաստատու-
թիւնը պետք և ունենա իր խօրհուրդը, վորի կազմի մեջ մանում են՝ ման-
կահաստատութիւն բոլոր աշխատակիցները, հաս. կազմակերպութիւն-
ների ներկայացուցիչներն ու ամեն մի խմբի ծնողներից 1—2 հոգի:

ՆԱԽԱԴՊՐՈՑԱԿԱՆԻ ՏԱՐԻՔԱՅԻՆ ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԱԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Նախադպրոցականի տարիքը մարդու որդանիզմի զարգացման
կարեւոր և պատասխանատու շրջաններից մեկն է: Այս շրջանում
և ձեւակերպվում որդանիզմը, վոսկրացումը, մկանների զարգացումը,
ներվային մկանների կայունացումը. մտածողական գործունեյութիւն
և վարքի սկզբնավորումն առավելապես այս շրջանումն և կատար-
վում: Նախադպրոցականի որդանիզմի զարգացումը 2 ուղղութիւնով
է ընթանում՝ 1) հասակի բարձրացման և մարմնի խոշորանալու ուժեղ

պրոցեսը և 2) վորակական փոփոխութիւնները, յերք մեկ մկանը
փոխարինում և մյուսին, կրճիկային մկանները վերածվում են վոսկ-
րայինի, վորպիսի ժամանակաշրջանում յերեխայի վոսկորը շատ հեշ-
տութիւնը նորմայից շեղվելու յենթակա յե լինում:

ՄԱՆՈՒԿԻ ՇԱՐԺՈՂԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

Մանուկի խոշոր մկանները շուտ են զարգանում, իսկ մանրերը
զարգանում են 5—6 տարեկանից սկսած: Մրանից յեկնելով, կրտսեր
խմբի յերեխաներին պետք և հնարավորութիւն տալ խաղալ ավազի,
կավի, շինանյութերի, փայտե ձողերի ու ողերի հետ, մուրճ զործա-
ծել, դնդակ խաղալ: Վորպես մանր մկանները զարգացնելու նախա-
պատրաստական վարժութիւններ, յերեխաները պետք և նկարին,
թուղթ կտրեն, ներկեն: Շարժուն խաղերը պետք և ունենան պարզ
ժարժումներ և վոչ բարդ կանոններ:

5 տարեկանից սկսած պետք և կենտրոնացում և մանրակրկտու-
թիւն պարունակող վարժութիւններ գործադրվեն: Այս տարիքի
յերեխաները աշխատանքն ավելի խնամքով պիտի կատարեն: Աշխա-
տանքի տեսակները լինելու յեն՝ նկարչութիւն, թուղթ կտրել, հյուս-
նական դործիքներ գործածել, կարել, ծեփել, և այլն: Զպետք և մոռա-
նալ նաև խոշոր շարժումներ կատարելը. դրանք ամրացնում են մը-
կանները և արագացնում արյան շրջանառութիւնն ու մարսողակա-
նութիւնը: Վոչ մի դեպքում տարիքային առանձնահատկութիւնները
չպետք և մոռացվին — 3 և 7 տարեկաններին միեմութիւն
դործիքներ տալ չի կարելի: Ավագ յերեխաները պիտք և մազլցում,
ցատկումներ կատարեն: Շարժողական գործունեյութիւնը պետք և մա-
րդու որդում կատարվի, վորպեսզի ծախսված եներդիւն հեշտ վերա-
կանդնվի:

ՆԱԽԱԴՊՐՈՑԱԿԱՆԻ ՄՏԱԾՈՂՈՒԹՅԱՆ ԶԱՐԳԱՅՈՒՄԸ

Վորքան յերեխան փոքր և, այնքան եւ նրա ուղիղը թույլ և
զարգացած: Նրա տրամաբանական (հետեւողական) գատողութիւնը
թույլ է: Նա շատ ուժեղ ազդվում և դուրեկան և անդուրեկան դեպ-
քերից: Ոգտակարութիւն յեւ ահհրաժեշտութիւն ըմբռնումը նա համար-
յա չունի:

Ահա թե ինչու վողջ մանկավարժական աշխատանքը կառուցվում
և դրական հմոցիաների (հույզ, վերապրում) վրա:

Յերը ուզում ենք այս կամ այն յերեվոյթը յերեխայի համար
մատչելի դարձնել, պետք և զվարթ ու վառ գույների նկարագրու-
թիւններ տանք:

Յերեխան կյանքի փորձառությունն ձեռք է բերում և շրջապատի ուսումնասիրությամբ, նրա մտածողության զարգացման համար անհրաժեշտ են կոնկրետ պատկերացումների նյութեր, առարկաներ, գործողություններ. վերացական ընդունումները նրան դեռևս մատչելի չեն:

ՅԵՐԵԽԱՅԻ ԿԱՅՈՒՆՈՒԹՅԱՆ ԱՍՏԻՃԱՆՆ ՈՒ ԶԲԱՂՄՈՒՆՔԻ ՏԵՎՈՂՈՒԹՅՈՒՆԸ

3—4 տարեկան յերեխան աչքի յե ընկնում իր անկայունությամբ. նա չի կարող յերկար ժամանակ դրադիել միևնույն գործով՝ վորքան ել գա հետաքրքրական լինի. սրանից յե՛նկելով կրասեր խմբի զբաղմունքի մի տեսակը պետք է տեղի վոչ ալիել, քան 10—20 րոպե. իսկ ավագ խմբի զբաղմունքը՝ 15—30 րոպե: Հաշվի պետք է առնվի նաև դբաղմունքի դժվարությունը. աշխատանքը միշտ դժվար ե՛. քան խաղը: Ամենից ավելի հոգնեցնող զբաղմունքներն են՝ կարը, հյուսնությունը, նկարելը, սղմկոտ և շարժուն խաղերը, յերգով եթմիկական խաղերը, վորոնց ժամանակ յերեխան լարված է ու շատ եներգիա յե կորցնում: Թեթևվ տեսակի աշխատանք են՝ զրույցը, աղատ խաղերը, նկարներ նայելը և այլն և այլն: Աշխատանքի ուղիղ կողմակերպման համար պետք է թեթևվ ու ծանր, հասած և շարժուն զբաղմունքներն իրար հաջորդեն: Պետք է աստիճանաբար յերեխայի մեջ հաստատակամություն և կենտրոնացում դարդացնել: Յերեխան պետք է սովորի և վարժվի սկսած գործը վերջացնելուն:

Նախադպրոցականի հիշողությունը պակաս է զարգացած, քան հասակավոր մարդուն. միանգամից շատ տպավորություններ և գիտելիքներ չպետք է տալ, այլապես նրա մտքում շփոթ առաջ կգա: Որվա մեջ խաղերը, պատմվածքները, աշխատանքը տեսակներով սակավաթիվ պետք է լինեն, վորպեսզի դրանց ազդեցությունը նախ քան նորին անցնելը, զրական հետեվանք ունենա:

ՆԱԽԱԴՊՐՈՑԱԿԱՆԻ ՍՈՒՏԵ ՈՒ ՄՏԱՊԱՏՐԱՆՔԸ

Յերեխաների մեջ նկատվում է մտապատրանքի (ֆանտազիա) հակում. շատ անգամ իր մտապատրանքը նա ընդունում է վորպես իրողություն. որինակ՝ փայլը նրա համար կարող է փոխարինել ձիուն, սավառնակին և այլն: Նա իր ընկերներին կարող է պատմել, թե ինչպես ինքն իսկական ռավառնակ է նստել կամ ձին հեծած հետու տեղեր գնացել: Հին մանկավարժությունը յերեխաների այդ հակումը նկատելով ել ավելի խորացնում եր դա՝ զանազան հեքյաթներ ու առասպելներ պատմելն անհրաժեշտ համարելով:

Յերեխայի յերեվակայությունը պետք է զարգացնել, կապելով այդ շրջապատի կոնկրետ նյութերի, առարկաների հետ և հնարավորություն տալով նրան իր մտապատրանքը գործում արտացոլելու և խաղի ու աշխատանքի մեջ ստուգելու:

Հասակավորները շատ անգամ յերեխայի սուտը շփոթում են մտապատրանքի հետ: Սուտ խոսելը գիտակցաբար և լինում, իսկ մտապատրանք ստեղծելով, յերեխան հավատում է նրա իրողություն լինելու մեջ: Ճիշտ է, այս տարիքում ինքնապաշտպանության կամ այլ պատճառով դիտակցաբար սուտ խոսվում է, բայց դա պատժով, վախեցնելով կամ հանդիմանությամբ վերացնել չի կարելի. պետք է ուշադիր կերպով պարզել ստախոսության պատճառը և ցույց տալ այդ ստախոսության վատ հետեվանքները,

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅԱՆ ԴԺՎԱՐՈՒԹՅԱՄԲ ՅԵՆԹԱՐԿՎՈՂ ՅԵՐԵԽԱՆԵՐ

Սովորաբար մանկապարտեղում լինում են այնպիսի յերեխաներ, փրտնք դժվարությամբ են յենթարկվում մանկավարժական ազդեցության և խանդարում են խմբի ընդհանուր աշխատանքը: Շատ անգամ ղեկավարներն ու ծնողները չեն իմանում ինչպես վարվել նրանց հետ, ինչպես ազդել նրանց վրա: Նման յերեխաների նկատմամբ այս կամ այն յեզրակացության (մանավանդ կազմակերպչական) գալու համար, պետք է պարզել նման վարչի պատճառները Դաստիարակչական ազդեցության դժվարությամբ յենթարկվելը սովորաբար սոցիալական անբարեխառն պայմանների և նրանց ազդեցության կամ ժառանգականության հետեվանք են: Յեթե յերեխային տանը պատժում են, վատ են վերարերվում, կամ ընդհակառակը, յերես են տալիս, նա սխառնատիկ դաստիարակչական ազդեցության դժվարությամբ է յենթարկվում: Շատ անգամ յերեխան իր ընտանիքի մեջ, զրացիների մոտ կամ փողոցում վատ որինակներ և տեսնում, հայհոյանք է լսում և այդ բոլորը բերում է մանկապարտեղ. նման դեպքում պետք է կազմակերպել մանուկի կենցաղը, և դրա համար համապատասխան աշխատանք տանել ծնողների, հասարակության մեջ:

Շատ անգամ դժվարությամբ դաստիարակվելու պատճառները բղխում են յերեխայի որդանիգծի դրությունից: Դժվար են դաստիարակվում շատ անգամ նախապես ջղային և դյուրագիւ, ռախախիկ թոքախտավոր կամ շատ հիվանդություններ տարած յերեխաները:

Սիֆիլիսիկ, հարբեցող, ջղային ծնողների յերեխաները դժվար դաստիարակվողների բարձր տոկոսն են տալիս, սրանց նկատմամբ բժշկական միջոցառումներ պետք է գործադրել, իսկ մանկապարտեղում հոգնեցնող կամ զրգսող զբաղմունքներ չտալ:

Մանկավարժական աշխատանքի վատ դրված լինելը, մանկական հաստատությունների նեղված քուլթուրը, և գրգռված, ջղախին և խստագուհանջ դաստիարակչուհիները հանդիսանում են մանկավարժական ազդեցության դժվարություններ, յենթարկվող յերեխաների թվի աճման նպաստողներ: Դաստիարակչության դժվարություններ յենթարկվելու պատճառները հայտնաբերելով ու վերացնելով, մանկավարժական հաստատությունների մեջ դեպի այդ յերեխաները խնամքոտ վերաբերմունք ունենալով, մանկավարժական աշխատանքի լավ կազմակերպմամբ կարելի յի նման դժվարությունները վերացնել կամ գեթ թեթեւացնել:

ՎԱՐԱԿԻՉ ՀԻՎԱՆԴՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Յերեխայի որդանիդը դեռևս ամրապնդված չլինելով, շարունակ աճելով, վարակիչ հիվանդությունների դեմ կռվելու թույլ ուժ է ունենում. դրա վրա ավելացրած և այն, վոր հիվանդությունների տարածմանը նպաստող պայմանները դեռևս շատ կան, մանուկը բազմապիսի հիվանդությունների յի յենթարկվում: Թեև նախադպրոցական աշխատողն ինքը բժշկություններ չի կարող զբաղվել, դա բժշկի գործն է, բայց նա պետք է գեթ տարածված հիվանդությունների (ծաղիկ, քութեղ, դիֆտերիա, կապույտ հազ և այլն) նշանները կարողանա վորոշել, վոր դրանց տարածման դեմ և բժշկության համապատասխան միջոցներ ձուլ առնի: Նախադպրոցական աշխատողը պետք է այդ հիվանդությունների մասին դրած գեթ բրոշյուրային և հեշտություններ ձեռք բերվող գրականություն կարդա:

ՆԱԽԱԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅԱՆ ՌԵԺԻՄՆ ՈՒ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹՅՈՒՆԸ

Մանուկի որդանիդի կանոնավոր դարդացման և մանուկի ուղիղ դաստիարակության համար անհրաժեշտ է մանկահաստատության տնող-ջապահական պայմաններ և որվա կարգ ու կանոն սահմանել:

ՈՐՎԱ ԿԱՐԳ ՈՒ ԿԱՆՈՆԸ (ՌԵԺԻՄ)

Որվա կարգ ու կանոնը նախապես պետք է սահմանել և ունենալ աշխատանքային, թեթեւ, ծանր, շարժական և նստած դրադմունքների հաջորդականություն: Յերեխան պետք է վարժվի վորոշ ժամին վեր կենալ, ուտել, խաղալ և այլն: Որվա կարգ ու կանոնի պահպանումը կարեւոր է որդանիդի դործունեության և յերեխայի ցանկալի վարքի տեսակետից:

Որվա կարգ ու կանոնը սահմանելիս պետք է հաշվի առնել մանկական որդանիդի առանձնահատկությունը, և մանկական հաստատության աշխատանքը շարկապել ընտանիքի պայմաններին հետ:

ՈՐՎԱ ՈՐԻՆԱԿԵԼԻ ԿԱՐԳ ՈՒ ԿԱՆՈՆԸ ՄԱՆԿԱՆԶՐԱՊԱՐԱԿՈՒՄ
Ժամը 7—8—Յերեխաների գալը, խաղաթեր հագնելը (յեթե կա) ազատ խաղեր:

« 8 — 8^{1/2} Նախաճաշի պատրաստություն և ձեռք լվանալ:

« 8^{1/2}—9^{1/2} Նախաճաշ, հերթապահները հավաքում են հրապարակը շենքը:

« 9^{1/2}—11 Պլանային դրադմունք:

« 11—12 Արևի լոգանք, մարմինը ջրով լվանալ:

« 12—12^{1/2} Ազատխաղեր, հերթապահները ճաշի պատրաստություն են տեսնում, ձեռքեր լվանալ:

« 12^{1/2}—1^{1/2} Ճաշ և բերանները ողողել:

« 1^{1/2}—3^{1/2} Բուհ:

« 3^{1/2}—4 Բնից հետո ուտել:

« 4 — 5 . Պտույտ, ազատ խաղեր, պատմություն պատմել: Ժամը 5-ից հետո շրերը փոխում են ու տուն գնում: ՄԱՆՈՒԹՅՈՒՆ.—Կրտսեր խմբում կազմակերպված զբաղմունքների ժամանակի կրճատման հաշվին յերկրաջվում են ազատ խաղերի տեվողությունը:

ՈՐՎԱ ՈՐԻՆԱԿԵԼԻ ԿԱՐԳ ՈՒ ԿԱՆՈՆԸ ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԵԶՈՒՄ (ՉՄՌԱՆԸ)

Ժամը 9—10 Յերեխաների դալը, ազատ խաղեր, նախաճաշերի պատրաստվել:

« 10—10⁴⁰ Նախաճաշ, հերթապահները հավաքում են սենյակը:

« 10⁴⁰—12 Պլանային դրադմունք:

« 12—1 Բաց ողում լինել:

« 1—2 Պատրաստվել ճաշելու և ճաշել:

2—3 Բուհ:

Վորովհետև կրտսեր խմբի կազմակերպված զբաղմունքը 30—40 րոպեյով պակաս է ավագ խմբից, ապա կրտսերները ավագներից ավելի շուտ պիտի ճաշեն. կազմակերպչական աշխատանքներն այնպես պետք է տանել, վոր աշխատանքի ամեն մի տեսակը կանոնավոր կատարվի: Անհրաժեշտ է խուսափել որվա կարգ ու կանոնը խախտելու դեպքերից: Որվա կարգ ու կանոնի առաջադրված կախի աչքի ընկնող տեղում, վոր ծնողները ծանոթանան դրա հետ:

ՄԱՆԿԱՆԶՐԱՊԱՐԱԿԻ ՄԱՆԻՏԱՐԱԿԱՆ—ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Աշխատանքներն ու զբաղմունքները մեծ մասամբ բացօթյա պիտի լինեն: Պետք է ջանալ շենքի ներսում լինել միայն վատ յեղանակներ:

բին: Յերեխաների քունը նույնպես բացողյա պետք է տեղի ունենա
և հնարավորութուն չլինելու դեպքում միայն ներսում անցկացնել:
Յեթե մանկահրապարակը հատուկ բակ և պարտեզ չունի, պետք է
համաձայնութեան դալ կոլտնտեսութեան հետ ոգտվելու կոլտնտեսու-
թեան ալգուց:

Մանկահրապարակը, նրա հարակից շենքերն ու հողամասը մա-
քուր դրութեան մեջ պիտի լինեն: Շենքը (հատակ, պատեր, առաստաղ,
դուռ, պատուհան) պետք է վոչ պակաս քան հնդդրյակը 2 անգամ
մաքրել: Հատակը, պատուհանները, կահկարասիքը ամեն որ թաց
շորով սրբել: Սենյակներն ամեն որ 1 2 ժամով ոգտվուել: Կով յեղա-
նակներին պատահանները մշտապես բաց թողնել: Անկողնի պարագա-
ները հնդդրյակը մի անգամ արեւի հանել:

Հատուկ ուշադրութեան դարձնել խոհանոցի և սննդի պատրաս-
տութեան մաքրութեան վրա: Ամանեղենները գործածութեանից հետո
տաք ջրով լվանալ, մաքուր սրբիչով չորացնել և փակ տեղ պահել:

Հնդդրյակը մի անգամ սպիտակեղենները փոխել:

Մանկահրապարակին հարակից շենքերն ու հողամասերը մաքուր
պիտի լինեն, ջրվին, ավլին:

Ջրհորը փակ պահել: աղտեղութեանների արկղն ու փոսը անպա-
ման ծածկված, սակայն անցք թողնելով և շենքից վորքան կարելի
յե հեռու պահել: Ավաղը 4 կողմից տախտակով շրջափակած պետք է
պահել:

Հատուկ ուշադրութեան դարձնել մանուկների արտաքնոցների
մաքրութեան վրա: Ամեն մի 10 յերեխայի համար 1 նստելատեղ պիտի
լինի: Թույլ չտալ վոր յերեխաներն արտաքնոցում հավաքվեն, դա վատ
է աղղում առողջութեան վրա և ձեռնաշարժութեան (ոնանիզմի), տ-
վելորդ հետաքրքրութեան տեղիք կարող է տալ:

Բժիշկը պետք է հետեի մանկահաստատութեան սանիտարական և
առողջապահական դրութեանը և համապատասխան ցուցմունքներ տա,
վորոնք անպայման պետք է կատարվեն:

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ՈՒՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Մանկահրապարակը պետք է յերեխաներին առողջապահական ու-
նակութեանն էր առ: Տարրական առողջապահական ունակութեան-
ները հետեւյալներն են:

1. Յերեխան պիտի կարողանա առանց կողմնակի ոգնութեան ձեռ-
ները, յերեսն ու ախանջը ռճառով լվանալ:

Ամեն մի յերեխա առանձին յերեսսրբիչ (փոքր) պիտի ունենա և
յերեսսրբիչի ջուկ տեղ կախարանի վրա:

2. Սեփական գտվածներով բերանը ոգողել:

3. Կարողանալ թաշկինակ գործածել:

4. Արտաքնոցից ոգտվել, այնտեղ մաքրութեան պահպանել և
ամեն հաճախումից հետո ձեռները լվանալ:

5. Ուտելու ունակութեանները՝ ուրիշի պնակից չուտել, լավ ծա-
մել, սեղանը մաքուր պահել:

6. Շորերն ու կոշիկը մաքուր պահել, կոշիկն ու շորերը քնելին
վորոշ տեղ դնել:

7. Շենքը մաքուր պահելու ունակութեաններ ունենալ, կահկա-
րասիքը, ուսումնական իրերն ու խաղալիքները մաքուր պահել, մեծե-
րին ոգնել շենքը մաքրելիս, թաց շորով կահկարասիքն ու խաղալիքները
սրբել և ալլել:

ՄՆՈՒՆԴԸ

Մանուկների ֆիզիկական և մտավոր զարգացման անհրաժեշտ
պայմաններից մեկը քանակապես և վորակապես բավարար և կանոնա-
վոր սնունդ ստանալն է: 10 ժամյա աշխատանքային որ ունեցող ման-
կահաստատութեան մեջ ամենապակասը պետք է 3 անգամ կերակր-
վել: Սնունդը շորհքով պատրաստած և համիկ պիտի լինի և վոչ ա-
մեն որ միտտեսակ:

Ամառվա ընթացքում դիտավորապես կաթեղեն, ինչպես նաև կա-
նաչներ և մրգեղեն պետք է տալ:

Որվա ճաշացուցակ (մենյու) կազմելիս՝ պետք է յեղնել մանկան
որգանիզմին անհրաժեշտ քանակի սննդանյութեր տալու պահանջից: Այդ
նյութերն են՝ սպիտակուցներ, յուղեր, ածխաջրածիններ, վիտամին-
ներ, աղեր:

Սպիտակուց կա կաթի, հավկթի, մսի, հացի և դանադան խմորե-
ղենների մեջ:

ձառա (յուղ) կա յուղի, ձարպի, կաթի, մսի, բուսական յուղերի
մեջ: Մանուկներին համար կենդանական և ձկան յուղն ավելի դյուրա-
մարս է, քան բուսական յուղերը կամ մարգարինը:

Վիտամիններ կան պտուղների, կանաչեղենների, ձկան յուղի, հավկթի
ղեղնուցքի և այլ ուտելիղենների մեջ: Վիտամիններ ամենից շատ կա-
նաչեղենների և պտուղների մեջ կան, սրա համար յերեխաներին պետք
է տալ խաղող, խնձոր, պամիդոր, ձմերուկ, սեխ, գաղար, կարտոֆիլ,
վարունգ և այլն: Վորովհետև շատ յեփելուց նրանք կորցնում են վի-
տամինները, սպա ավելի լավ է մրգեղենը կամ բանջարեղենը հուս
դրութեամբ տալ ուտելու, բայց լավ լվանալուց հետո:

Աղերը մեծ դեր են խաղում որգանիզմի կենսունակութեան մեջ:
Աղերի պակասութեան պատճառով մանուկները թաղկանում, ախորժակը
կորցնում, հիվանդանում են:

Բացի կերակրի աղից, աղեր կան պտուղների և կանաչեղենների մեջ: Ձմեռանը, յերբ պտուղ ու կանաչեղեն չկա կամ քիչ կա, պետք է յերբեմն և վոչ մեծ քանակությամբ տալ աղած կամ թթու դրած կաղամբ, լոբի, պամիդոր, խնձոր և այլն:

Ճաշացուցակ պատրաստելիս պետք է, հաշվի առնելով յեղած մթերքները, աշխատել սնունդը բազմատեսակ դարձնել:

3—S առեկապներ և արվա տեսիլք

Ուտելիքի տեսակը	Քանակը	Ինչով լիտարիներ
Սև հաց	100 գրամ	Սև հացով
Սպիտակ հաց	100 գրամ	
Կաթ	2 բաժակ	
Միս	100 գրամ	
Յուղ կովի	25 գրամ	ձուկ, ձու, լոբի, սիսեռ սեր, խոզի յուղ, միս, ձուկ մաճառակ ալ, կանաչեղենով
Ձու	1 հատ	
Կարտոֆիլ	150 գրամ	
Թարմ քաջարեղեն	150 գրամ	
Չավար, կորկոս	40 գրամ	մեղմով
Շաքար	25 գրամ	
Թարմ պտուղներ	2 խնձոր կամ 2 տանձ կամ 200 գր. ալ պտուղ	

Այս սննդանյութերի տեսակներն ու քանակը 4 անգամ ուտելու հաշվով է տրված, նկատի ունենալով, վոր յերեխաները տանն ել են ուտում, պետք է այս ցուցակի մեջ հիշած ուտելիքների 80 տոկոսը տալ:

Կարելի չէ հետևյալ կերպ կերակրել (վորպես որինակ):

Նոսխանած՝ կաթ և սպիտակ հաց, թեյ և կարագով հաց. թեյ, հաց և ձու. կաթով սուրճ և հաց. բոդկ և կարագով հաց, յեփած կարտոֆիլ՝ պամիդորի և վարունգի հետ:

ձառ Ա. Կորտոֆիլով, մսով ապուր, սիսեռով ապուր, բորջձ, մախոխ (չձի), բրնձով կամ վերմիշելով կաթնապուր և այլն:

Բ. Մակարոն կաթնեղենով, մսի կամ ձկնի կատիտ, պտուղներով խմորեղեն, տոլմա, տապակած կարտոֆիլ, վարունգ, կիսել և այլն:

Տասնորյակում մի քանի անգամ, իսկ յեթե հնարավոր է ամեն օր, ճաշին լավ է տալ թարմ պտուղ, կամպուտ, կիսել, մաճուռ:

Յերրորդ անգամ ուտելիս (ժ. 3—4-ին) տալ կամպուտ ու սպիտակ հաց, խաղող ու հաց, շաքարով մաճուռ, թան, բրնձե կամ ձավարե կաթնապուր, սերով, մսով, պտղով խմորեղեններ և այլ ուտելիքներ:

Հերթապահները սեղանը լավ պետք է դասավորեն: Ամեն մի յերեխա պիտի ունենա իր վորոշ տեղը: Դաստիարակչուհին յերեխաների հետ է ուտելու և իր անձնական որինակով ցույց է տալու ուտելու կանոնները: Ուտելու ժամանակ, մանավանդ ընդմիջումներին, պետք չէ

բացարձակ լուրջյուն պահպանել: Ճաշի տեղդուլթյունը 30—40 րոպեի յից ավելի լինելու չէ, նախաճաշը՝ 20 րոպե:

Ուտելուց առաջ ամեն անգամ պիտք է ձեռները լվանալ, իսկ ուտելուց հետո՝ բերանը ողողել:

Քնի ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹՅՈՒՆ

Մեծ շարժունություն հետևանքով յերեխաները շուտ հոգնում են. ուժերը վերականգնելու համար ճաշից հետո քնելու կարգ պետք է սահմանել: Լավ է քնել պարտեզում, ուր տեղական սովեր կա. յեթե դա հնարավոր չէ, ննջասենյակի պատուհանները բաց, բայց շղարշով ծածկված պիտի պահել:

Յերեկը պետք է քնել ճաշելուց 15—20 րոպե հետո. միայն և նախապես վտանքներ լվանալուց հետո:

Քնած յերեխային արթնացնել չի հանձնարարվում: Յերեխան պետք է քնից կշտացած արթնանա կամ վերկացած յերեխաների ագմուկից զարթնի: Արթնանալուց հետո հագվելու մոմենտը շատ նպաստավոր է ինքնասպասարկման ունակություններ տալու տեսակետից:

ԶԳԵՍՏԻ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹՅՈՒՆ

Յերեխայի զգեստը թիթև ու լայն պիտի լինի, վոր շարժումները չը կաշկանդի: Ամառ ժամանակ կարելի չէ բավարարվել կարճ ներքնավարտիկով կամ կոմբինացիայով, վորոնց գործածելը մի անգամից չը պիտի լինի, վորպիցի մարմինը արևից չայրվի: Յերեխայի մարմինը վորքան կարելի չէ շատ (իհարկե վոչ այրվելու աստիճան) արև և ող պիտի ստանա:

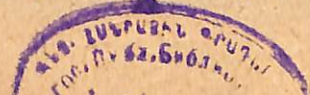
ԱՐԵՎԻ ԼՈԳԱՆՔ

Արեգակի ճառագայթները շատ մեծ նշանակություն ունեն որդանիզմի ուղիղ զարգացման և աճման համար, այս իսկ պատճառով որվա կարգ ու կանոնի մեջ պետք է արևի լողանքը նախատեսել:

Արևի լողանք լավ է ընդունել մինչև ցերեկ. ժամ 12-ը, վորովհետև այդ ժամերին ուշտրաֆիոլետային ճառագայթները լավ են ներգործում: Ամեն մի մանկահաստատության յերեխաների արևի լողանք կազմակերպելու, տեղի, տեղիություն և այլն խնդիրներ լուծելու համար պետք է նախապես բժշկի խորհուրդներն ու ցուցմունքներն ստանալ և ըստ այնմ գործել:

ԽԱՂԵՐԻ ՅԵՎ ԱՇԽԱՏԱՆՔԱՅԻՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՑՈՒԹՅԱՆ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹՅՈՒՆ

Յերեխայի խաղի և աշխատանքի հիմնական տարրերից մեկը շարժողականությունն է: Հաշվի առնելով դրանց առողջապահական ազդեցությունները որդանիզմի վրա, պետք է աշխատել խաղերն ու աշխատանքները

քը ըստ հնարավորութեան բացող լատարել: Պետք է հետեւել խաղալիքների մաքրութեանը (լվանալ): Աշխատանքի գործիքները պետք է համապատասխանեն մանուկի տարիքին և ուժին, վոր ավելորդ հոգնածութեան առաջ չը բերեն:

ՆԱԽԱԴՊՐՈՑԱԿԱՆԻ ԿՈՍՈՒՆԻՍԱԿԱՆ ԴԱՍՏԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

Նախադպրոցական հաստատութեանը, վորպես ժողովրդ. լուսավորութեան խորհրդային սիստեմի մի ողակ՝ նպատակադրում է յերեխաներին կոմունիստական դաստիարակութեան տալ—տալ մանուկին «մտավոր կրթութեան, պոլիտիկական և դաստիարակութեան և ֆիզիկական զարգացում» (Մարքս), ապահովելով դրանց դասակարգային պրոլետարական բովանդակութեանն ու ուղղութեանը:

Կոմ. դաստիարակութեան հիմնական խնդիրը մեկը աճող սերնդին դասակարգային դաստիարակութեան, դասակարգային ուղղութեան տալն է: Նախադպր. հաստատութեան վորջ մանկավարժական աշխատանքը դասակարգային-պրոլետարական ուղղութեան պիտի ունենա: Այդ ուղղութեամբ դաստիարակութեանը լրիվ ապահովելու համար մենք պիտի ոգտվենք նախադպրոցականի կողմից շրջապատի իմացիոնալ ըմբռնման առանձնահատկութեաններից: Գործնական աշխատանքների մեջ պետք է ընդգծել յերեխային շրջապատող կյանքի յերեւոյթների դասակարգային էությունը: Սրա համար մենք պիտի ընտրենք մանուկին ըմբռնելի և հետաքրքրական նյութ (որինակ՝ յերեխայի պատկերացումը հարվածային բանվորի, բերքը թաղցնող կուլակի մասին և այլն): Պետք է հաշվի առնել, վոր բոլոր յերեխաներ միաստակ չեն բացատրում նման հարցերը. սրա համար անհրաժեշտ է նախապես պարզել տարբեր սոցիալական խավերից յերեխաների արամադրութեանները և ըստ այնմ դաստիարակչական աշխատանքը կառուցել՝ նպատակ ունենալով բոլոր նախադպրոցականներին համասար պրոլետարական—դասակարգային դաստիարակութեան տալ:

ՆԱԽԱԴՊՐՈՑԱԿԱՆՆԵՐԻ ԻՆՏԵՐՆԱՅԻՈՆԱԼ ԴԱՍՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

Մանկահաստատութեան պլանային դաստիարակչական աշխատանքների մեջ ինտերնացիոնալ դաստիարակութեան բովանդակութեան պիտի լինի:

Ինտերնացիոնալ դաստիարակութեան հիմնական նպատակը կայանում է, ինչպես Վ. Ի. Լենին է ասում՝

«Մի յերկրի պրոլետարական պայքարի շահերը համաշխարհային մասշտաբով մղվող պայքարի շահերին յենթարկելու» մեջ:

Սա նշանակում է, վոր մենք նախադպրոցականներին մեջ վոր միայն մեր յերկրում սոցիալիզմ կառուցելու համար պայքարելու ցանկութեան պիտի ծնեցնենք, այլ և դաստիարակենք և նրա մեջ ստեղծենք սոցիալիզմը ամբողջ աշխարհում իրատկնացնելու պայքարի ձգտում:

Մանկահաստատութեան աշխատանքների առաջին որերից, դաստարակչունին յերեխաներին հետ ունեցած դրույցների միջոցով պաերելու յե, թե յերեխաներն ինչ գիտեն այլ աղբութեանների աշխատավորութեան կյանքի և աշխատանքի մասին, խաղում են այլ աղբի յերեխաների հետ և ինչ վերաբերմունք ունեն նրանց հանդեպ: Հետո հասարակ ու պարզ օրինակներով դաստիարակչունին նրանց բացատրելու յե, թե ինչու իրենց կոլտնտեսութեան, ռայոնի, յերկրամասի, ԽՍՀՄ-ի և այլ յերկրների տարբեր աղբութեանների մեջ խտրութեան չը պիտի գնել:

Մանուկների ինտերնացիոնալ դաստիարակութեան հարցում, ինտերնացիոնալ բովանդակութեան ունեցող դրույցը, պատմութեանները, գրքույկներ կարդալը, կարճ վոտանավորներ, լողունգներ, յերգեր սովորելը, փոքր բեմադրութեաններ կազմակերպելը մեծ դեր են խաղում:

Մեծ նշանակութեան ունի միջազգային հեղափոխական տոների կազմակերպումն ու անցկացումը: Դաստիարակչունին ինքը նախապես պետք է լավ պատրաստվի՝ նախապատրաստական աշխատանքներ տանելու համար: Նա պետք է ծանոթանա հեղափ. տոների (օրինակ՝ կանանց օրը, Մայիսի 1-ը, միջազգային պատանեկական օրը, միջազգ. մանկական շաբաթը, պաշտպանութեան օրը, Հոկտեմբերյան հեղափոխութեան և այլն), նրանց էությունն ու նշանակութեան հետ: Նա պետք է ծանոթանա, թե այս կամ այն տոնը ուղյալ տարում ինչ լողունգների տակ և տարվում, ինչ պլանով և անցկացվելու այդ տոնը կոլտնտեսութեան մեջ, գյուղում: Այս ընդհանուր խնդիրների հետ ծանոթանալուց հետո, նա կազմելու յե մանկահաստատութեան անցիւքների պլանը:

Տոնակատարութեան ժամանակ մանկահաստատութեանը պետք է ընդհանուր դեմոնստրացիային մասնակցի, ցերեկույթ կազմակերպի և այլն: Նման մոմենտները յերեխաների վրա վառ տպավորութեան են թողնում, վորոնք հետագայում կարողանալին նրանց խաղերի մեջ ևս:

Ինտերնացիոնալ դաստիարակութեան համար մեծ արժեք ունի յերեխաների մեջ հետաքրքրութեան առաջ բերել դեպի այլ յերկրներում ընթացող դասակարգային պայքարը, դեպի ՄՈՊՐԸ, դեպի հեղափոխականների հերոսական գործունեութեանը: Դաստիարակչունին համապատասխան հարուստ նյութ կը գտնի թերթերում ու պիոներական ժուրնալներում:

Մանուկի հակակրոնական դաստիարակությունը, մանավանդ գյուղական պայմաններում շատ և շատ կարևոր է: Հակակրոնական դաստիարակությունը դասակարգային պայքարի ներկա շրջանում կազմում է կոմ. դաստիարակության անբաժանելի և անհրաժեշտ մասը:

Կրոնը, վորպես աշխատավորության գիտակցությունը, բխցնող ֆակտոր և վորպես դասակարգային թշնամու գենը, մեծ վնաս է հասցնում և թշնամի ուժ է մանուկի կոմ. դաստիարակության համար:

Կրոնը մանուկի ուշադրությունը կենդրոնացնում է գերբնականի վրա, վախեցնում է աստծով, կտրում է շրջապատող իրականությունից: Նա մանուկի ակտիվությունը, նախաձեռնությունը, հետախուզորեն ճանաչելու, ստեղծագործելու ձգտումը ճնշում է:

Կոմ. դաստիարակությունը, ընդհակառակը, տալիս է մատերիալիստական դաստիարակություն, վորը կրոնական, իդեալիստական դաստիարակության արմատական հակադրանքն է հանդիսանում:

Շատ ընտանիքներում բավական են համարում յերեխային յիկեղեցի չուղարկել, վզից խաչ չը կախել, աստծո մասին չը խոսել: Նշման դաստիարակությունը անկրոնական դաստիարակություն է: Անկրոնական դաստիարակությունը ներկա ետապում, յերբ կրոնականությունն ու յիկեղեցին դեռևս կան ու գործում են, միանգամայն սխալ է:

Նախադպրոցական (կամ մի այլ կրթական) հաստատությունը կարող է սահմանափակվել անկրոնական դաստիարակությամբ: Իհարկե վոչ: Յերեխան շատ անգամ շրջապատող անհատներից կրոնական դաստիարակություն է ստանում. նա տատից, ընկերներից, դրացիներից լսում է աստծո, Քրիստոսի, սրբերի, հանդերձյալ կյանքի մասին: Շատ յերեխաների սիստեմատիկ կրոնական դաստիարակություն է տրվում, պետք է զբաղվել պայքարել: Այն, իսկ պայքարել կարելի չէ վոչ թե անկրոնական, այլ միայն հակախրոնական դաստիարակությամբ:

Հակակրոնական դաստիարակության համար հարուստ նյութ է տալիս շրջապատող հասարակությունը, բնությունն ու մարդկանց աշխատանքը (բույսերի պատվաստում, ծառերի սրսիլում, ջերմոցներ, հողի մշակման ձևերը տարբեր կուլտուրաների համար, գյուղատնտեսական մեքենանաններ, տրակտոր, այլուրաղացներ, կոլեկտիվ աշխատանք, քամի, վորտո, անձրև, կարկուտ, նախապաշարմունքներ և այլն և այլն):

Յերեխաներին պետք է ցույց տալ և փորձով համոզել, վոր կյանքի պայմանները՝ ինչ վոր աստվածներից, սրբերից կախում չունեն և այդ պայմանները դեպի լավն են փոփոխվում աշխատավորության, աշխատանքի, գիտության, դասակարգային պայքարի հիման վրա:

Դաստիարակչուհին շրջապատող միջավայրը պետք է լավ ուսումնասիրել և ոգտագործի՝ հակակրոնական աշխատանքների համար: Հակակրոնական աշխատանքը չը պիտի սահմանափակվի միայն կրոնական ծիսակատարությունների վնասակարությունից խնդիրները շոշափող զրույցներով:

Կիրակի օրերն ու կրոնական տոները օրերը մանկահաստատության համար հանգստի օր չը պետք է լինեն, պետք է աշխատել, վոր այդ օրերին յերեխաները լրիվ և սովորական կերպով մանկապարտեզ (հրապարակ) հաճախեն:

Դաստիարակչուհիները, վորոնց վստահվում է յերեխաների կոմունիստական դաստիարակությունը, իրենք պետք է ակտիվ անաստվածներ լինեն:

ՏՂԱՆԵՐԻ ՅԵՎ ԱՂՋԻԿՆԵՐԻ ՀԱՎԱՍԱՐ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ ՆԱԽԱԳՊՐ. ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄ

Մանուկների կոմունիստական դաստիարակությամբ մենք պետք է պայքարենք նաև կնոջ ազատագրման համար: Պետք է արմատախիլ անել այն հին հայացքը, ըստ վորի կինն ընտանիքի ստրուկը պիտի լինի:

Այդ հին հայացքը դեռևս իր աղդեցությունն ունի տղաների և աղջիկների դաստիարակություն հարցի վրա:

Մեր առաջ խնդիր է զբաղվել տղամարդկանց հետ միասին և նրանց հավասար, կանանց ևս ներգրավել սոց. շինարարության մեջ: Սրա համար անհրաժեշտ է լիակատար կերպով ապահովել տղաների և աղջիկների հավասար դաստիարակությունը, սկսած նախադպրոցական հաստատությունից:

Ծնողների մի մասը դեռևս աղջիկների դաստիարակության և նրանց սոցիալական դերի մասին այլ գաղափար ունի, քան տղաների մասին: Դա արտահայտվում է հենց տնային աշխատանքների մեջ:

Նախադպրոցական հաստատությունները սեռերի հավասար դաստիարակության շուրջը լայն բացատրական աշխատանք պիտի տանեն ծնողների և հասարակության մեջ և իրենց ներքին աշխատանքն էլ կազմակերպեն այնպես, վոր ներկա մատաղ սերնդի աղջիկներն ու տղաներն ապագայում հավասար չափով մասնակցեն սոցիալիստական հասարակակարգ կառուցելու գործին: Դեռևս վաղ հասակից պետք է տղաների և աղջիկների մեջ և իրար հանդեպ հավասար կոլեկտիվ հարաբերություն ստեղծել, հավասար կերպով ոգտագործել նրանց նախաձեռնությունն ու ստեղծագործությունը, հավասար չափով նրանց տալ հասարակագիտական գիտելիքներ և պոլիտեխնիկական պատրաստություն:

Ընտանիքում ստացած անհավասար դաստիարակությունն արտահայտվում է մանկահաստատություն մեջ տղաների և աղջիկների տարբեր վերաբերմունքով-վարքով: Ազատ խաղերի ժամանակ շատ անգամ աղջիկներն ու տղաները բաժան են խաղում: Այն ժամանակ, յերբ տղաները արակատորի. ՄՏԿ-ի, յերկաթուղու և այլ նման խաղեր են խաղում, աղջիկներն իրենց խաղերի մեջ տալիս են ընտանեկան կենցաղի պատկերներ—ճաշ են յեփում, տիկնիկ են խաղում և այլն: Աղջիկները սիրով հերթապահություն կանեն ճաշարանում, կաշխատեն տնտեսական հանձնաժողովում, կարով կգրադվին, իսկ տղաներն, ընդհակառակը, սիրով մուրճով, սղոցով աշխատանքներ կը կատարեն:

Մանկահաստատություն աշխատողները, հաշվի առնելով վերոհիշյալ մոմենտները, պիտի աշխատեն այնպես տանել դաստիարակչական աշխատանքը, վոր տարբերությունները ուս. տարվա վերջին վերանան և տղաների ու աղջիկների հավասար դաստիարակությունն ապահովվի: Ամեն տեսակի աշխատանքների, խաղերի, առաջադրանքների մեջ աղջիկներն ու տղաները հավասար մասնակցություն պիտի ունենան: Յեթե խաղալիքներն ու գործիքները բոլորին չեն բավարարում, այդ դեպքում հերթականություն և պահպանվում: Կազմակերպչական և դեկավարական աշխատանքներում ևս աղջիկներն ու տղաները հավասար դեր պիտի խաղան:

Իր զրույցների մեջ դաստիարակչուհին պիտք և յերեխաներին բացատրի, վոր աղջիկներն ևս աշխատանքի և խաղի մեջ կարող են և պետք և կարողանան տղաներին հավասարվել: Համապատասխան որինակներ շատ կարելի յե բերել հասակավորների աշխատանքային գործունեությունից և հենց մանկահրապարակի կյանքից:

Յերեխաների դաստիարակության մեջ՝ սեռերի հավասար դաստիարակության հարցում, մեծ դեր և խաղում հասակավորների որինակը: Այս տեսակետից ահագին մեծ նշանակություն է ստանում ծնողների և հասակավորների մեջ կոմ. դաստիարարության խնդիրները շուրջը բացատրական աշխատանք տանելը:

ՊՈԼԻՏԵԽՆԻԿԱԿԱՆ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Նախադպրոցականի կոմ. դաստիարակության գործը լավ կազմակերպված, լավ հիմքերի վրա զրված կլինի միայն այն ժամանակ, յերբ նա սերտ կապված լինի սոց. շինարարության կողմից մատաղ սերնդին առաջադրած պահանջների հետ:

Այդ պահանջների մեջ կարևորագույն տեղ և զբաղում պոլիտեխնիկական դաստիարակությունը:

Ինչպիսի դաստիարակչական խնդիրներ է իր մեջ պարունակում պոլիտեխնիկով նախադպրոցական հաստատություն մեջ: Այդ խնդիրները

հետևյալներն են՝ 1) Յերեխաների մեջ դարգացնել (դաստիարակել) հետաքրքրություն դեպի տեխնիկան: 2) Յերեխաներին լայն հնարավորություն տալ ծանոթանալու բազմատեսակ նյութերի հետ (ջուր, կավ, ավաղ, աղյուս, քար, փայտ, թիթեղ և այլն): 3) Առաջ բերել և զարգացնել ցանկություն այնպիսի աշխատանքներին մասնակցելու, վորոնք ողտակար են կոլտնտեսություն, մանկահրապարակի, մսուրների համար: 4) Տալ տարրական գործիքներ գործածելու պարզ ուսուցություններ: Այդ գործիքներն են՝ մուրճ, դանակ, ացցան՝ փայտի վրա աշխատելու համար, բահ, փոցխ՝ բանջարանոցային աշխատանքների համար, մկրատ, վրձին, ներկեր՝ ստեղծագործական աշխատանքների համար. ավել, լաթ, սրբիչ՝ տնտեսական աշխատանքների համար: 5) Ապահովել մանուկների հնարագիտություն, նախաձեռնություն լայն հնարավորություններ տալը վերոհիշյալ բոլոր տեսակի աշխատանքների ընթացքում: 6) Մանուկներին ոգնել և ղեկավարել աշխատանքի կազմակերպչական հարցերը ճիշտ լուծելու համար: 7) Զգուշ վերոհիշյալ աշխատանքների վերաբերյալ քիչ թե շատ սխտեմատիկ դիտելիքներ տալ: 8) Այլ խմբի կամ մանկապարտեզի հետ կնքած սոցիալիստական մրցման պայմանագիրը լավ իրագործելու համար աշխատանքների լավ արդյունք ստանալ:

Մանկապարտեզի պոլիտեխնիկական դաստիարակություն հիմք պետք է ընդունել մանուկների աշխատանքային գործունեությունը և նրա կազմակերպումը: Աշխատանքի կազմակերպման և՛ դասավորման մեջ հաշվի պետք է առնել մանուկների տարիքային առանձնահատկությունները:

Յերեխաները շատ անգամ չեն հասկանում՝ աշխատանքի և խաղի մեջ յեղած տարբերությունները. նրանք հաճախ աննպատակ կերպով կարող են յերկար ժամանակ զբաղվել մուրճով, ամանները յվանալու մեջ շարունակ նույն բանն անել և այլն: Նրանք դեռ նոր են սկսում ծանոթանալ գործիքներին և շինանյութերի հետ, Սկզբում նրանք ավաղի, ջրի, կավի, մկրատի, վրձինի հետ պիտի միայն խաղան, իսկ հետո հեռզհետե սովորեն վոչ բարդ բաներ շինել՝ հետագայում պարզից բարդին անցնելու նպատակով:

Պետք է հիշել, վոր ավագ յերեխաների տնտեսական աշխատանքը բազմազան պետք է դարձնել. Պետք է յերբեմն նոր նյութեր մտցնել, յերեխաների հերթապահություն սահմանել խոհանոցում, ծաղիկների համար արկղ, կրտսեր յերեխաների համար խաղալիքներ շինել տալ և այլն:

Դաստիարակչուհին ղլխավորապես պիտք է աշխատանքների նախապատրաստական մասը կատարի, իսկ աշխատանքի ընթացքում, դժվարին դեպքերում ղեկավարի, վոր յերեխաները աշխատանքի առանձին

մասերը հաջողութեամբ կատարեն: Դաստիարակչուհին պետք է հետևի, վոր յերեխայի մարմինը աշխատանքի ժամանակ ուղիղ դիրք ունենա, աշխատանքից հետո՝ յետո՛ք յերեխաներին պետք է առանց նրանց հուզելու աշխատանքից հեռացնել: Աշխատանքի պրոցեսում յերեխան ափսոսանքով և տարվել իր դրագմունքով, վոր գործիքն ու շինանյութը, ինչքան ել ինքը հոգնած լինի, չի ուզենա թողնել: Մանուկի դեմքի կարմրելը, նրա քրտնելը հոգնածութեան ցայտուն ապացույցներ են:

Յեթե մանկահաստատութիւնը աշխատանքի սեփական կամ անկախ ունենա, դա շատ մեծ նշանակութիւն կունենա: Կոտնտեսութեան պայմաններէն յերեխան, վորքան կարելի յի լավ ու բավարար պետք է կահավորել անկողնը և աշխատանքի նյութ ունենալ: Տարրական կահավորանքը (հասարակ դարակ, պահարան, փայտիկներ և այլն) կարող են հենց իրենք, յերեխաները շինել: Աշխատանքի անկողնը մեծ չափով կը նպաստի յերեխաների դիտելիքների ամրապնդման, լայնացման և խորացման:

ՄԱՆԿԱՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅԱՆ ՀՈՂԱՄԱՍԸ

Հողամասը պիտի մանկահրապարակի շինքին կից լինի, վոր յերեխաները յերթնակութեան վրա ուժ չը կորցնեն: Այստեղ յերեխաներն ամբողջ տարին խաղում, աշխատում և դրա արդիւնքները տեսնում են: Նրանք դիտում են թե ինչպէս դանադան բնական յերեւոյթները իրար են փոխարինում, և գտնում են դրա պատճառները: Հողամասում կարելի յի բանջարանոց, ծաղկանոց, պարտիզակ ստեղծել ու խնամել: Յեթե հողամասը այգի յի, ապա պետք է ծառերի խնամքին հետևել: Հողամասում յերեխաները կարող են տարվա 4 յեղանակներին ել աշխատել: Փարնանը հողն են մշակում, ցանում են, տնկում, ջրում: Ամռանը հետևում են բույսերի աճման, վնասակար միջատներն են հաւաքում: Աշնանը բերքն են հավաքում, չոր տերեւները այրում և փորում են, պարարտացնում և ճաշանացան տնկում: Ձմռանը ծառերի բններն ու տունիկներն են ձյունով ծածկում, ճանապարհը ձյունից մաքրում, ձյունով խաղալու տեղ պատրաստում: Հողամասում ամեն մի նոր սկսած աշխատանք մինչև վերջը պիտի տարվի, իսկ այդ ապահովելու համար պետք է վոր հողամասը մեծ չը լինի—ամեն մի յերեխայի հասնի վոչ ավել՝ քան $\frac{3}{4}$ —1 քառ. մետր: Յերեխաները որական պիտի աշխատեն $\frac{1}{2}$ ժամից վոչ ավել, իսկ կրտսերները՝ դրանից ել պակաս:

Բնութեան մեջ առանց գործիքների աշխատանք կատարել հնարավոր չէ. յերեխաներին պետք է տալ բահ, փոցիս, դուշ, ցնցուղ և այլ անհրաժեշտ, բայց տարրական գործիքներ: Այդ գործիքները յերեխաների տարիքին համապատասխան պիտի լինեն—բահը՝ յերկարութեամբ

20 սանտիմետր, լայնութեամբ 12, իսկ կոթը՝ 75 սանտիմետր. փոցիս յերկար. 95 սանտիմ., յերկաթե մասը՝ 22: Դուշն ու ցնցուղը ջրով լիքը՝ 400—600 գրամից ծանր չը պիտի լինեն: Փոցիսը և բահը պիտի կշռեն 800 գրամ ամեն մեկը: Պետք է նաև 120 սանտիմ. յերկարութեան և 40 սանտիմ. լայնութեան պատգարակներ ունենալ:

Յեթե հողամասը մարգերի յի բաժանված, ապա ամեն մեկի յերկարութիւնը 2 մետրից և լայնութիւնը 40 սանտիմետրից ավել չը պիտի լինեն: Ուղիների լայնութիւնը 50—60 սանտիմետր է լինելու:

Ամեն պատահած բան հողամասում չը պետք է տնկել: Պետք է ընտրել շուտ բանող և հասնող բույսեր: Որինակ. կարմիր բողկ, սոխ, դազար, կարտոֆիլ, դդում, յեգիպտացորեն, արեածաղիկ և այլն: Փորձի համար արժե 1—2 տեսակի նոր բանջարեղեն տնկել:

Ծառերի վրա արվեստական թռչնաբներ դնել:

Հասարակ ամենափոքր հողամասում ևս կարելի յի մարգեր և ծաղկանոց շինել: Պետք է նաև զանազան պտղատու ծառերի սերմեր տնկել և հետևել նրանց աճմանը:

ԵԿՍԿՈՒՐՍԻԱ, ՊՏՈՒՅՏ ՅԵՎ ՆՐԱՆՑ ՆՊԱՏԱԿԸ

Պոլիտեխնիկական դաստիարակութեան համար բավական չէ տարրական գործիքներով զանազան իրեր շինել կամ հողամասում աշխատել: Մանուկները պետք է տեսնեն մեքենայի աշխատանքը, կենդանիների խնամքը, հասակավորների դաշտավարական աշխատանքը, հասկանան աշխատանքային պրոցեսի ելութիւնը, ճանաչեն և ուսումնասիրեն բնութիւնը, վերջինիս հիման վրա կենդանի անկողն կազմեն և այլն:

Եկսկուրսիան պոլիտեխնիկական դաստիարակութեան յեղանակներից մեկն է:

Եկսկուրսիաները պատահական բնույթ չը պիտի կրեն: Դաստիարակչուհին տեղի պայմանների, յեղանակի համեմատ նախապես պլան պետք է կազմի և ըստ այնմ յերեխաներին եկսկուրսիա տանի:

Եկսկուրսիայի ժամանակ դաստիարակչուհին հարցերի միջոցով, յերեխաների մտածողականութեան զարգացմամբ, նրանց հասկանալի յի զարձնում տեխնիկայի, աշխատանքի լավ կատարման առավելութիւնները:

Դիպի արտադրական ձեռնարկ եկսկուրսիա կազմակերպելով, յերեխաները շատ նոր տպավորութիւններ են ստանում, ծանոթանում են վոչ բարդ մեքենաների աշխատանքներին, իմանում են, թե այստեղ աշխատանքը ինչպէս է կազմակերպված: Յերեխաները այս դեպքում ինքնուրույն կերպով այն յեղրակացութեան կը հանգեն, վոր մեքենայի

վրա ավելի լավ և արագ կարելի չէ աշխատել, քան ձեռքով կամ հասարակ գործիքներով:

Արտադրութեան (ՄՏԿ-ի արհեստանոց, ելեկտրադաշ, փուրիկ դործարան) մասին զիտելիքները մի անգամից չը պետք է տալ, այլ մի քանի եկակուրսիայի ընթացքում միայն: Լավ կը լինի, յետի հարվածային բանվորները հասարակ կերպով կարողանան բացատրել իրենց մեքենայի կազմութիւնն ու աշխատանքը:

Դիպի բնութիւնն և դուրատնտեսական աշխատանքները վայրն եկակուրսիաներ ավելի շատ կարելի չէ և շատ ել պետք է կազմակերպել: Յերեխաների հետ պետք է դնալ և տեսնել, թե հասակավորները ինչպէս են աշխատում արտուած, կույրերիտ դարոցը, հողամասում, անտառում, գետափին: Յերեխաներին պետք է տանել թուչնանոց, ճաղարանոց, կովերի գոմ և այլ տեղեր, վորպեսզի նրանց գիտելիքներն ավելանան: Փոքրիկներին շատ հեռու տանել չի կարելի: Մեծահասակներին կարելի չէ տանել կարելու տեղը, պտուղ, չորացնելու վառարանների մոտ, տրակտորի աշխատանքը տեսնելու և այլն:

Եկակուրսիայից հետո պետք է զրույց ունենալ ստացած դիտելիքների, ապավորութիւնների մասին և ըստ հետազոտութեան, տեսածը նկարել տալ, ձեւիկ և խաղեր խաղալ (տրակտոր իր հետնաքարը մեքենայով):

Բացի եկակուրսիայից, պետք է պտույտներ ունենալ դիպի մարդագիտին, անտառ, ձորակ, վորտեղ անհրաժեշտ և խաղեր, յերգեր կազմակերպել և, այսպէս ստած, «թեթե ժամանակ անցկացնել»:

Եկակուրսիա-պտույտների ժամանակ անհրաժեշտ և ուշադրութեամբ հետեւել լսել յերեխաներին, հաշի առնել բնութեան մասին նրանց ունեցած գիտելիքները, նախապաշարութիւնները, սխալ պատկերացումները և դրա համեմատ կառուցել դաստիարակչական աշխատանքը, ինչպէս բուն եկակուրսիայի ժամանակ, նույնպէս և հետո: Անհրաժեշտ է աստիճանաբար փոքրիկներին կարող դարձնել յերեխաների փոփոխվել տեսնելու և նրա պատճառները վորոշելու: Մանուկները պետք է բժշկեն, վոր մարդիկ միայն կուրկալով աշխատանքի միջոցով են կարողանում բնութեան հաղթել և նրանից շատ ոգուտներ ստանալ:

ԿԵՆԴԱՆԻ ԱՆԿՅՈՒՆ

Եկակուրսիաների ու պտույտների ժամանակ ստացած ու հավաքած նյութերն այնքան շատ են լինում, վոր կարճ ժամանակում մշակել հնարավոր չի լինում: Յերեխաները սիրում են եկակուրսիայի վերադառնալիս բերել իրենց հետ դորտ, մողես, միջատներ, բնից ընկած ձագ... Կենդանի անկյուն կազմելով կարելի չէ հետեւել սերմերի ծելուն, ձկներ, թռչնի, միջատների կյանքին:

Կենդանի անկյունը պիտի ունենա 5—6 շիշ, 3—4 գլանաձև ապակյա ամաններ, 50 սանտիմետր յերկարութիւն, 20 սանտիմետր լայնութիւն և 110 սանտիմետր բարձրութիւն ունեցող 2 ապակե-ծածկ արկղ՝ մողեսների, կրիայի, լորթի համար, սովորաբար ապակե-ծածկ տուփեր՝ միջատների համար, լայն վանդակ՝ թռչնի համար, մի կողմից ցանցապատ արկղ՝ կրծողների համար և այլն:

Կենդանի անկյան բովանդակութիւնը փոխվում է տարվա յերդանակների, բնութեան մեջ տարվող աշխատանքի և եկակուրսիայի հետ կապված: Գարնանը կարելի չէ դիտել սերմերի և արմատապտուղների ծելը, կարելի չէ արկղում ծաղիկներ ցանել, շիշի մեջ ծառի և թփի ճյուղեր դնել և հետեւել նրանց սննդաբութեանը: Ամռանը կենդանի անկյունում կարելի չէ պահել կրիա, մողեսներ, զրդոշ, վողնի և այլն: Աշնանը լավ է դիտել միջատների կյանքն ու ձմաւն պատրաստութիւն տեսնելը: Միջատներն աշնանը կը քնեն պտույտների մեջ կենդանի անկյունում, իսկ գարնանը դուրս կգան:

Ձմաւնը անկյունում լավ է թռչուն պահել և տաքացնել ու կերակրել: Յերեխաները մոտից կը տեսնեն, թե նրանք ինչ են ուտում և ինչպէս են ապրում:

Բնութեան անկյունը դա մանկական լաբորատորիա (աշխատանոց) է, այնտեղ կարելի չէ փորձեր կատարել, ուշադիր դիտողութիւններ անել և հետաքրքրող հարցերի պատասխանը ստանալ: Կրտսեր և ավագ խմբերի համար կարելի չէ մի կենդանի անկյուն կազմակերպել: Կենդանի անկյունում հերթապահութիւն պիտի անեն զխաղաղապէս մեծահասակների բրիգադները:

ՀԵՏԱՅԻՄԻՉԱԿԱՆ ՏԱՐԲԸ ՄԱՆԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ ՄԵԶ

Մանկան աշխատանքը բնութեան մեջ պետք է կազմակերպել այնպէս, վոր յերեխաները շարունակ դիտեն, փորձեր անեն, բույսերին, կենդանիներին, թռչուններին ուշադիր հետեւեն և իմանան, յերբ և ինչպիսի խնամք և աշխատանք պետք է կատարել:

Ամեն մի դաստիարակչուհի պետք է թափախ և վորոշի, թե ինչ փորձեր կարելի չէ անել բանջարանոցում, ծաղկանոցում, այգում, կենդանի բնութեան անկյունում: Յերեխաները վորքան շատ դիտեն, փորձեր, համեմատութիւններ անեն և յերկարացութիւններ հանեն, այնքան շատ կազմաւորեն նախապաշարութիւններ և հասակավորների մի մասի կրթական ազդեցութիւնից: Մանուկների հետախուզութիւնը բնութեան մեջ և ընդհանրապէս, հանդիսանում է մատերիալիստական և հակակրօնական դաստիարակչութեան հիմնական միջոցներից մեկը:

Մանուկները դարգացման և դաստիարակութեան մեջ խաղը մեծ դեր է խաղում: Նորմալ և առողջ յերեխան վոչ մի որ առանց խաղի մնալ չի կարող: Յերեխան, իհարկե խաղալով ուժ է կորցնում, հոգնում է. խաղը մանուկի առաջին գործունեությունն է, ազատ զբաղմունքը: Մանկահաստատութեան աշխատանքային պլանում խաղին մեծ տեղ ու ժամանակ պիտի տրվի. նախապատրաստականի համար դժվար է շատ առաջադրություններ կատարել, իսկ խաղի մեջ նա լայն հնարավորություն ունի իր ստեղծակործական եներգիան գործադրելու: Խաղալով յերեխան գտնվում է շարժման մեջ և այդպիսով նպաստում մարմնի աճման ու զարգացմանը: Խաղի մեջ զարգանում է տեսողությունը, լսողությունը, շոշափելիքը: Յերեխաները սիրում են խմբով խաղալ, իսկ դա նպաստում է լեզվի, վարժեցողության, մտածողության զարգացմանը: Կազմակերպված կոլեկտիվ խաղը և նույնիսկ անկազմակերպ խաղը, մանուկների մեջ կոլեկտիվիզմ է դարգացնում: Յերեխաները խաղի ընթացքում բազմատեսակ նյութերի, իրերի, խաղալիքների և նրանց մեխանիզմների հետ դրոժ ունենալով, հնարավորություն են ստանում պոլիտեխնիկական դաստիարակվելու:

Որվա պլանում խաղերն ու ազատ զբաղմունքը մեծ տեղ պիտի գրավեն: Դաստիարակչուհու այն առարկությունը, թե «ազատ զբաղմունքների ժամանակ չկա, հազիվ ենք կարողանում կազմակերպված զբաղմունքներ անցկացնել»—ճիշտ չէ: Որվա կարգն այնպես պետք է կառուցել, վոր որվա մեջ յերեխաները մի քանի ժամ, վոչ անընդհատ, ազատ զբաղմունքներ ունենան—մի խումբը խորանարդներից տուն շինի, մի ուրիշը՝ նկարներ նայի, յերրորդը՝ նկարի, չորրորդը խաղալ և այլն:

Խաղի մեջ արտացոլում է նաև կենցաղն ու հասակավորների աշխատանքային կյանքը: Դաստիարակչուհին դրանց միջոցով նախ հնարավորություն կունենա յերեխաների ընտանեկան դաստիարակության ուղղությունը և տարրերը ճանաչելու և յերկրորդ՝ կկարողանա համապատասխան սոցիալիստական պրոլետարական ուղղություն տալ դրանց: Իհարկե վերջինս բուն չը պիտի լինի, այլ բնական ընթացք պիտի ունենա: Յերե յերեխաները դաստիարակչուհիների կողմից նախապես վորոշած և ստեղծած պայմաններում (խաղալիքներ, զբոսանք և այլն) գտնվեն, ապա ազատ, բայց բովանդակալից ու հետաքրքիր խաղեր կը սարքեն, վորոնք ըստ մանուկների բնական հակումների և ըստ կու. դաստիարակության պահանջների՝ կոլեկտիվիստական բնույթ պիտի ունենան:

Մենք ասացինք, վոր մանուկների ազատ խաղերի մեջ արտացոլում է շրջապատող կյանքը: Դրա մեջ գեղեցիկ շատ բացասական կողմեր կան (հարբեցողություն, ծիսակատարություն, գողություն, ծեծ, հայհոյանք և այլն), վորոնք արտահայտվում են խաղերի մեջ: Իսկպես պայքարել դրանց դեմ: Յեթե դաստիարակչուհին կտրուկ ու մի անգամից վորձի արդելել ու վերջ տալ դրանց՝ ոգուտ չի ստացվի: Դաստիարակչուհին սխառնատեղաբար պետք է կարողանա յերեխաներին նման ազդեցություններից ազատել, իսկ դրա համար պետք է ավելի տպավորիչ, գրավիչ խաղեր ու զբաղմունքներ մտցնել, վորոնք մեռցնեն նախորդ վնասակար ազդեցությունները:

ՆՅՈՒԹ՝ ԱԶԱՏ ԶԲԱՆՄՈՒՆՔՆԵՐԻ ՅԵՎ ԽԱՂԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Ազատ զբաղմունքների և խաղերի մեջ մանուկները ոգտագործում են վոչ միայն խաղալիքներ, այլ և բազմազան նյութեր: Յեթե դաստիարակչուհին ուզում է, վոր յերեխաների ազատ զբաղմունքները լավ ընթանան, ապա նա պետք է խումբն ապահովի անհրաժեշտ նյութերով: Մանկահրապարակը և մանկապարտեզն ամենից առաջ ապահովելու յեն շինանյութերով—ավազ, կավ, փայտե շինանյութ և գործածությունից դուրս յեկած՝ լուցկու տուփ, ներկի տուփ, պարաներ, բարակ թղթեր, խցան, ռեզին և այլն: Պետք է ունենալ նաև բազմատեսակ ու տարբեր մեծություն քարեր, խեցիներ, տեղերներ, ճյուղեր և այլն և այլն:

Այս նյութերը պիտանի յեն նախապարոցական բոլոր կարգերի համար: Մանուկները շատ են սիրում ավազի հետ խաղալ, նրանից և այլ նյութերից շենքեր, պարտեզներ շինել: Ծինարտարական աշխատանք զբաղմունքների համար շատ կարևոր է կավը: Կավից շատ ու շատ բան կարելի յե շինել, մանավանդ, յերբ կավը խառնում են ավազի հետ և ոգտագործում են տուփեր (ձև տալու համար), փայտիկներ և այլն:

ԽԱՂԱԼԻՔՆԵՐ

Բացի խաղերի և ազատ զբաղմունքին հատկացված բազմատեսակ նյութերից, մանկահրապարակում և մանկապարտեզում (ոչախում) շատ խաղալիքներ պետք է ունենալ: Կրտսեր խմբին պետք է տալ այնպիսի խաղալիքներ, վորոնք կոժանդակեն գույների, ձևերի անուններն իմանալու, ձայնն ու չափը ճանաչելու: Այսպես, որինակ՝ 20 յերեխա ունեցող խմբում լավ է ունենալ՝

1. Գունավոր բուրգեր՝ մեծ 2 հատ, փոքր՝ 2 հատ.
2. Բազմագույն աշտարակ—1 հատ,
3. Մասերի բաժանվող ջրաման—1 հատ,
4. Մասերի բաժանվող տակառ—1 հատ,

5. Մասերի բաժանվող ձու—1 հատ:
6. Զորս դուշնի խոշոր ուղունքներ
7. Փայտյա գնդակներ—2 հատ,
8. Կլոր մոդակա (դուշնդուշն փայտյա կտորներ կերպավորելու համար)—1 արկղ,
9. Տափակ սողալիկա—1 արկղ
10. Փայտյա մուրճեր 4 գույնի—12 հատ,
11. Շարժվող, պտտվող խողալիք—10 »
12. Ձանաղան դուշնի ամաններ—5 »
13. » » պնակներ—5 »
14. Քամաղաց—1 հատ
15. Թխակներ մեծ—2 հատ
16. Թխակներ փոքր—10 հատ
17. Ոգեր—5 հատ և այլն:

Այս խաղալիքներով կարող են խաղալ նաև ավագ խմբի յերեկանները: Բայց ավելի լավ կլինի, յեթե մեծերին տրվեն շարժունություն տվող խողեր—սանձեր, թռչելու պարան, մեծ ու փոքր գնդակներ: Մեծերը պիտի ունենան նաև յերկաթից յեվ քիթեղից շինած խաղալիքներ:

1. Պիոներ կոնստրուկտոր—մագնիս, թիթեղ, յերկաթալար,
2. Շողեկառք, բեռնակիր ավտո, ելեքտրոքարշ, ավտոբուս, սավառնակ,
3. Անիվավոր նստարան,
4. Բարձրացնող կռաններ,
5. Զրադաց և քամաղաց,
6. Խաղալիքներ՝

արջ, գայլ, փիղ, արծիվ և այլ կենդանիներ ու թռչուններ, Պիոներներ,

Փայտյա կարծիր բանակայիններ,

Պաճուճանքային թատրոն—7 հատ:

Այս խաղալիքները շատ են նպաստում նախադպրոցականի լսողության, տեսողության, շոշափելիքի, զգայարանների զարգացմանը, նպաստում են դեպի բնութիւնն ու տեխնիկան ունեցած հետաքրքրության աճմանը: Խաղալիքը միայն զվարճալիք չէ, նա ոգնում է յերեխայի զարգացմանը:

Բացի այս խաղալիքներից և ընդհանրապես նախադպրոցական հաստատութիւնների համար հատկապես շինած և շուկայում յեղած խաղալիքներից, մեծ նշանակություն պիտի և՛ սալ յերեխաների ինքնաշին խաղալիքներին: Ամեն մի դաստիարակչուհի ինքը պիտի կարողանա խաղալիքներ շինել և մանկապարտեղի ավագ յերեխաներին սովորեց-

նել: Յերեխաները շատ անգամ ուզում են իրենց տեսած անձի, ջրաղացի, ճոճանակի նմանությամբ խաղալիքներ շինել: Բայց տեխնիկան գիտելիքներ չունենալու պատճառով, չեն կարողանում շինել: Անկախութիւն պետք է ունի յերեխաներին այս կամ այն նպատակահարմար խաղալիքը շինելու: Անկախութիւն պետք է հետեի, թե հրապարակի վրա հայերեն կամ ռուսերեն ինչ նոր գրականութիւն կա նախադպրոցականի ինքնաշին խաղալիքների մասին, և այդ գրականութիւնն ոչտագործի իր աշխատանքների ընթացքում:

Մանկապարտեղում հնարավոր է և պետք է շատ ինքնագործ խաղալիքներ շինել, անա դրանցից մի քանիսի ցուցակը.

1. Ֆուսն.
2. Զրադաց, քամաղաց.
3. Թղթե թռչող ոձ.
4. Քամու անիվ.
5. Թռչող թռչուններ.
6. Փոքրիկ սավառնակներ.
7. Պարաշյուտ.
9. Պրոպելլեր.
9. Զրադացի անիվ.
10. Ծառի կեղևից նավակ.
11. Սեմաֆոր.
12. Կշեռք.
13. Ճոճանակ.
14. Շարժվող ձուկ.
15. Քայլեր.
16. Թղթե նավակ.
17. Շատրվան.
18. Անիվավոր սայլեր.
19. Շոգեկառք.
20. Թիթեղյա անիվ.

ԿԱԶՄԱՆԵՐՊՎԱԾ ԽԱՂԵՐ

Բացի ազատ խաղերից, մանկահրապարակում պետք է կանոններ ունեցող, կազմակերպված խաղեր լինեն: Յեթե ազատ խաղերի մեջ յերեխաներն իրենք են կազմակերպվում, խաղին բովանդակութիւն ու կանոններ տալիս, ապա կազմակերպված խաղերն արդեն ունեն իրենց կանոնները, վորով պիտի առաջնորդվի խաղացողների վողջ կողեկտիվը: Կազմակերպված խաղերը զարգացնում են ճարպկութիւն, սրամտութիւն, շարժումների արագութիւն և կողեկտիվիզմ:

Նրանք առանձնահատուկ նշանակութիւն ունեն մանուկի ֆիզիկական զարգացման համար:

Կադմակերպված խաղերի բովանդակությունը պետք է յերեխայի շրջապատող կյանքից վերցրած լինի: Այդ խաղերի մեջ յերեխաներ, պիոներներ, կոլտնտեսականներ, կարմիր բանակայիններ, բանվորներ պիտի լինեն: Բնության և կենդանիների կյանքից ևս վորոշ տարրեր՝ վորոտ, անձև, ձիու արշավ և այլն պիտի տեղ ունենան այդ խաղերի մեջ: Վորքան շատ վառ պատկերներ լինեն, այնքան յերեխաները դրանով ավելի կը հափշտակվեն և ավելի կը կազմակերպվեն: Մինչ հեղափոխական նախադպրոցական մանկավարժությունը մեղ շատ խաղեր է թողել, վորոնց բովանդակությունն ու դաստիարակչական նպատակադրումը դասակարգային-բուրժուական են: Այդ խաղերի մեջ աստանա, հրեշտակ, յեկեղեցի, թագավոր, հայ, թուրք (իրար թշնամի) և այլ դեմքեր շատ կան: Այդ խաղերն իրենց բովանդակությամբ անպետք ու վնասակար են, բայց յերեխաների ֆիզիկական դարգացման վրա մեծ ազդեցություն ունեն: Ինչ անել այդ խաղերը: Պետք է կարողանալ այդ խաղերի բովանդակությունը փոխել, չը փոխելով նրա վազքի, վոստյունների, իմացականության տարրերը: Պետք է հնարել նոր խաղեր ևս, բայց աշխատել, վոր շինծություն չը լինի դրանց մեջ: Ձեռքի տակ պետք է ունենալ նախադպրոցականների շարժական խաղերի նոր դրքեր:

Շարժական խաղեր առանձնապես շատ պիտի լինեն մեծերի խմբում:

Կազմակերպված խաղերի ժամանակ ղեկավարունը ներկայությունն ու մասնակցությունը պարտադիր է: Նա նախ և առաջ յերեխաներին բացատրելու է խաղի կանոնները: Յեթե մի քանի յերեխաներ չը ցանկանան խաղին մասնակցելու, ապա չը պետք է ստիպել: Նրանք դիտողի դերում լինելով, հետո կծիանան ընդհանուր խաղին, յերբ արդեն խաղի գրավչությունն նրանց ակնհայտ դառնա:

Նոր կազմակերպված խաղերից վերցնենք, որինակի համար, «տըրակտորները յեկան» խաղը: Յերեխաները շրջան են կազմում և ձեռները դրած աղդերին կանգնում են: Մեկը, հաշվով կամ նշանակովի շրջանից դուրս է գալիս: Նա պետք է քայլի և ասի. «Կոլտնտեսություն գյուղում քայլում եմ, պատուհաններին եմ նայում: Ով՞ ինձ հետ կգատը կտորներ տեսնելու»: Սուքը վերջացնելով, նա կանգ է առնում և մոտի յերեխայի ուսին խփում: Վերջինս հարցնում է՝ «Ով ես», առաջինը պատասխանում է. «Կոլտնտեսական». 2-րդը՝ «Ինչ ես ուզում»: Երկրորդը՝ «Եկ շուտ վազենք, տրակտոր տեսնենք»: 2-րդը խփելով շրջանակից դուրս է գալիս և յերբ շրջան կազմած յերեխաները խմբով ասում են՝

«Վազիր տրակտոր տեսնելու, մեկ, յեկելու»:

Յերկու խաղացողները շրջանադժով իրար հակառակ վազում են, ամեն մեկն աշխատում է աղատ տեղը հասնելով շուտ հասավ, նա յեկ

հաղթած է լինում: Ուշ մնացողը շրջանից դուրս է մնում և խաղը շաբունակվում է:

Այս խաղի մեջ ինչ ընդհանուր կանոններ կան, վորոնց բոլորը պիտի յենթարկվեն:

1. Իր տեղը իմանալ և սրանով շրջանը լավ պահել:

2. Շրջանից դուրս չգալ՝ մինչև ուսին չը դիպչեն:

3. Վաղքի պատրաստվել: Բայց տեղումը կանգնել, մինչև 1 ին խաղացողների խումբը չասի «մեկ, յերկու»:

4. Յեթե մեկը ժամանակից շուտ է վազում, նա հաշվում է խաղը տարված:

Այս կանոնների նպատակն է նախ յերեխաներին համբերության և տոկունության վարժեցնել և հետո, տալ վաղքի վարժողություն:

Կան խաղեր, վորոնք յերեխաներին ստիպում են տեղը կորցնել և շուտ գտնել, զարգացնում են տեսողական հիշողությունը, լսողությունը և այլն:

Նման խաղեր կազմակերպելով դաստիարակչունը պետք է հիշի, վոր նման խաղերի մեջ յերեխաները շատ եներգիա յեն կորցնում ու հետի, վոր նրանք շատ չը ծանրաբեռնվեն: Այսպես, որեկան պետք է յերկու տարբեր կազմակերպված խաղեր ունենալ մեկը՝ հանգիստ խաղ, իսկ մյուսը՝ մի, վոր բոլոր յերեխաներն էլ վազելու հնարավորություն ունենան: Այդ յերկու խաղերի տևողությունն ավագ խմբում 20-30 րոպե, իսկ կրտսեր խմբում՝ 15-20 րոպե պիտի տևեն: Ղեկավարունը խաղերին պետք է մասնակցի վոչ միայն ըստ պաշտոնի, այլ ինքն ևս խաղով տարվի յերեխաների հետ միասին, վորպեսզի խաղը մի և վոզեղոված ընթանա: Ժարչում պարունակող խաղերը պետք է լինի խախաղ նստած զբաղմունքից և ցերեկվա քնից հետո:

Կազմակերպված խաղերի մեջ մտնում են նաև յեցածախան — ոխիլիկախան զբաղմունքներ: Այս զբաղմունք — խաղերի մեջ գեղարվեստական-ֆիզիկական զարգացման տարրերը սերտորեն կապված են իրար: Յերեխաներն ամբողջապես ոխիլի և յերաժշտական հույզերի ազդեցություն տակ լինելով չեն նկատում, թե ժամանակն ինչպես արագ անցնում է: Նման զբաղմունք խաղեր տասնորյակում պետք է ունենալ վոչ ավել, քան 3—4 անգամ:

Համեմատաբար մեծ տեղ չը պիտի ունենան սեղանի մոտ նստած խաղերը: Այդ խաղերն են լոտոն, խորանարդներից կենդանիների, թըռչունների, աշխ. պրոցեսի պատկերներ կազմել և այլն: Բայց վորովհետ նման խաղերը նպաստում են մանր մկանների, տեսողության զարգացմանը, գրելու, կարդալու և հաշվի նախապատրաստական վարժություններին, կենտրոնանալու յեն վարժեցնում, ապա նպաստավոր են և պետք է գործադրվեն նախադպրոցական հաստատություններում:

Կադմակերպված խաղերի բովանդակությունը պետք է յերեխայի շրջապատող կյանքից վերցրած լինի: Այդ խաղերի մեջ յերեխաներ, պիոներներ, կոլտնտեսականներ, կարմիր բանակայիններ, բանվորներ պիտի լինեն: Բնության և կենդանիների կյանքից ևս վորոշ տարրեր՝ վորոտ, անձև, ձիու արշավ և այլն պիտի տեղ ունենան այդ խաղերի մեջ: Վորքան շատ վառ պատկերներ լինեն, այնքան յերեխաները չքանակ ափելի կը հափշտակվեն և ափելի կը կազմակերպվեն: Մինչ հեղափոխական նախադպրոցական մանկավարժությունը մեղ շատ խաղեր է թողել, վորոնց բովանդակությունն ու դաստիարակչական նպատակադրումը դասակարգային-բուրժուական են: Այդ խաղերի մեջ աստանա, հրեշտակ, յեկեղեցի, թագավոր, հայ, թուրք (իրար թշնամի) և այլ դեմքեր շատ կան: Այդ խաղերն իրենց բովանդակությամբ անպետք ու ֆուսսակար են, բայց յերեխաների ֆիզիկական դարգացման վրա մեծ ազդեցություն ունեն: Ինչ անել այդ խաղերը: Պետք է կարողանալ այդ խաղերի բովանդակությունը փոխել, չը փոխելով նրա վազքի, վոստյունների, իմացականության տարրերը: Պետք է հնարել նոր խաղեր ևս, բայց աշխատել, վոր շինծություն չը լինի դրանց մեջ: Ձեռքի տակ պետք է ունենալ նախադպրոցականների շարժական խաղերի նոր դրքեր:

Շարժական խաղեր առանձնապես շատ պիտի լինեն մեծերի խմբում:

Կադմակերպված խաղերի ժամանակ դեկավարուհու ներկայությունն ու մասնակցությունը պարտադիր է: Նա նախ և առաջ յերեխաներին բացատրելու յե խաղի կանոնները: Յեթե մի քանի յերեխաներ չը ցանկանան խաղին մասնակցելու, ապա չը պետք է ստիպել: Նրանք զիտողի դերում լինելով, հետո կմիանան ընդհանուր խաղին, յերբ արդեն խաղի գրավչությունն նրանց ակնհայտ դառնա:

Նոր կազմակերպված խաղերից վերցնենք, որինակի համար, «տըրակտորները յեկան» խաղը: Յերեխաները շրջան են կազմում և ձեռները դրած աղբերին կանգնում են: Մեկը, հաշվով կամ նշանակով շրջանից դուրս է գալիս: Նա պետք է քայլի և ասի. «Կոլտնտեսության գյուղում քայլում եմ, պատուհաններին եմ նայում: Ով՞ ինձ հետ կգատը կտորներ տեսնելու»: Խոսքը վերջացնելով, նա կանգ է առնում և մոտի յերեխայի ուսին խփում: Վերջինս հարցնում է՝ «Ով ես», առաջինը պատասխանում է. «Կոլտնտեսական»: 2-րդը՝ «Ինչ ես ուզում»: 1-ինը՝ «յեկ շուտ վազենք, տրակտոր տեսնենք»: 2-րդը իսկույն շրջանակից դուրս է գալիս և յերբ շրջան կազմած յերեխաները խմբով ասում են՝

«Վազիր տակսոր տեսնելու, մեկ, յերկու»:

Յերկու խաղացողները շրջանագծով իրար հակառակ վազում են, ամեն մեկն աշխատում է ազատ տեղը հասնել, ով շուտ հասավ, նա յեկ

հաղթած է լինում: Ուշ մնացողը շրջանից դուրս է մնում և խաղը չառունակվում է:

Այս խաղի մեջ ինչ ընդհանուր կանոններ կան, վորոնց բոլորը պիտի յենթարկվեն:

1. Իր տեղը իմանալ և սրանով շրջանը լավ պահել:

2. Շրջանից դուրս չգալ՝ մինչև ուսին չը դիպչեն:

3. Վազքի պատրաստվել, բայց տեղումը կանգնել, մինչև 1 ին խաղացողների խումբը չասի «մեկ, յերկու»:

4. Յեթե մեկը ժամանակից շուտ է վազում, նա հաշվում է խաղը տարված:

Այս կանոնների նպատակն է նախ յերեխաներին համբերության և տոկունության վարժեցնել և հետո, տալ վազքի վարժողություն:

Կան խաղեր, վորոնք յերեխաներին ստիպում են տեղը կորցնել և շուտ գտնել, զարգացնում են տեսողական հիշողությունը, լսողությունը և այլն:

Նման խաղեր կազմակերպելով դաստիարակչուհին պետք է հիշի, վոր նման խաղերի մեջ յերեխաները շատ եներգիա յեն կորցնում ու հետևի, վոր նրանք շատ չը ծանրաբեռնվեն: Այսպես, որեկան պետք է յերկու տարբեր կազմակերպված խաղեր ունենալ մեկը՝ հանգիստ խաղ, իսկ մյուսը՝ ժիր, վոր բոլոր յերեխաներն էլ վազելու հնարավորություն ունենան: Այդ յերկու խաղերի տեղումը չափազանց խմբում 20-30 բոլակ, իսկ կրտսեր խմբում՝ 15-20 բոլակ պիտի տեսնել: Հեկավարուհին խաղերին պետք է մասնակցի վոչ միայն ըստ պաշտոնի, այլ ինքն ևս խաղով տարվի յերեխաների հետ միասին, վորպեսզի խաղը ժիր և վոգևորված ընթանա: Ժաշում պարունակող խաղերը պետք է լինի խախաղ նստած զբաղմունքից և ցերեկվա քնից հետո:

Կազմակերպված խաղերի մեջ մտնում են նաև յեցացեական — ոլիմպիկական զբաղմունքներ: Այս զբաղմունքը — խաղերի մեջ գեղարվեստական-ֆիզիկական զարգացման տարրերը սերտորեն կապված են իրար: Յերեխաներն ամբողջությամբ ոլիմպի և յերաժշտական հույզերի ազդեցության տակ լինելով չեն նկատում, թե ժամանակն ինչպես արագ անցնում է: Նման զբաղմունք խաղեր տասնորյակում պետք է ունենալ վոչ ափել, քան 3—4 անգամ:

Համեմատաբար մեծ տեղ չը պիտի ունենան սեղանի մոտ նստած խաղերը: Այդ խաղերն են լոտոն, խորանարդներից կենդանիների, թռչունների, աշխ. պրոցեսի պատկերներ կադմելը և այլն: Բայց վորովհետ նման խաղերը նպաստում են մանր մկանների, տեսողության դարգացմանը, գրելու, կարդալու և հաշվի նախապատրաստական վարժություններին, կենտրոնանալու յեն վարժեցնում, ապա նպաստավոր են և պետք է գործադրվեն նախադպրոցական հաստատություններում:

Այդ խաղերից հիշատակենք՝

1. Գուճափոր լոտո—կրտսերների համար:
2. Բազմազույն ամաններ—կրտսերների համար:
3. Գուճափոր դոմինո—կրտսերների համար:
4. «Ուվ ե բըրգադիրը» միջակ և ավագ յերեխաների համար:
5. «Ժամը քանի՞սն ե» բլեխերի—ավագների համար:
6. «Պաղում և աշխատում ենք»—կրտսերների համար:
7. Տարվա 4 յեղանակներ—կրտսերների և ավագների համար:
8. «Անտառում» (խորանարդներ)—կրտսերների և ավագ. համար:
9. Զոռաբիկ (խորանարդներ)—կրտսերների և ավագների համար:
10. Թռչնանոց, (խորանարդներ)—կրտսերների, և ավագների համար:
11. Սառցահատ կրասին—թղթի թատրոն, —կրտսերների և ավագների համար:
12. Ինտերպրետալ-Ֆրեյերզի—ավագների համար:
13. Լենին և Հոկտեմբեր—կրտսերների և ավագների համար:

ԽՈՍՔ, ԶՐՈՒՅՑ. ՊԱՏՄՎԱԾՔ, ԳՐԲՈՒՅՑ

ԿԵՆԴԱՆԻ ԽՈՍՔԻ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ ՆԱԽԱԳՐՈՑԱԿԱՆ ԴԱՍՏԻՍ.
ԲԱԿՈՒԹՅԱՆ ՄԵՋ

Նախադպրոցական հաստատության մեջ մանուկները սովորում են կոլեկտիվ ապրել և աշխատել:

Նրանք պետք է հասկանան իրար, մեկ-մեկու պատմեն իրենց աշխատանքի, խաղի, հույզերի մասին: Յերեխաները պատրաստվելու յեն սոց. շինարարության մեջ և նրա համար՝ գործելու. նրանք պետք է համագործակցեն, սխալները հասկանան և ուղղեն, կարողանան այլ յերկրներ լանվորներին համոզել սոցիալիզմի համար պայքարելու: Նրանք պիտի կարողանան գործն ու խոսքը կապակցել, պրոպագանդա անել: Ժողովներում խոսել և այլն: Այս բոլորի համար անհրաժեշտ է յերեխային լավ խոսել սովորեցնել:

Խ Ո Ս Ք

Մանուկներն ավելի շատ շփում, խոսակցություն ունենում են իրար հետ, գաստիարակչուհիների և ծնողների հետ: Սոսիալիստ. մանուկը շատ սխալներ է անում, ղեկավարուհին պետք է ուշադիր հետևի յերեխաների խոսակցությանը, ըստ հնարավորության մասնակցի, վոր յերեխաներն ուղիղ խոսք լսեն, զգան, վոր գաստիարակչուհին հետաքրքրվում է նրանց մտքերով, հույզերով ու բացատրություններ և տալիս: Յերեխաներն ուշադիր լսում են մեծերի խոսակցությունը և ընդորինակում են: Ղեկավարուհին պետք է ուղիղ խոսի, խոսքերը

չը խեղաթյուրի, խոսի պարզ, կարճ և հանգիստ: Կտրուկ բացականչությունները, կոպիտ նկատողությունները կամ շատախոսությունը կարող է դործին ֆրասել: Մեր իրականության մեջ շատ բարբառներ կան. պետք է աշխատել յերեխային մոտեցնել պարզ գրական լեզվին. հնչունականությունը, խոսքերն աստիճանաբար ուղղել:

Զ Ր Ո Ւ Յ Ց

Սոսակցությունը այս կամ այն առթիվ և ամեն ժամանակ կարող է ծագել: Բայց յերեխան ղեկավարուհին պետք է այնպես տնի, վոր բոլոր յերեխաներն ել միևնույն նյութի մասին խոսեն, քննեն իրենց աշխատանքի այս կամ այն հարցը, նշեն յերբ և ինչպես եկսկուրսիա գնան, ինչպես կազմակերպեն և անցկացնեն տոները և այլն: Սա արդեն հասարակ խոսակցություն է, այլ կոլեկտիվ զրույց: Որինակ, ղեկավարուհին ուզում է յերեխաներին հետաքրքրեցնել «Մա յիսի 1-ի» կազմակերպմամբ: 3—5 տարեկաններին դժվար է լուկ զրույցով բացատրել այս տոնի նշանակությունը. նա յերեխաներին տանում է ավագ խումբ կամ կոլտնտեսության ակումբը և նրանց կոնկրետ աշխատանքերի հիման վրա բացատրում է Մայիսի 1-ի տոնը: Ֆաբրիկների հետ տարվող զրույցն անմիջապես պետք է կապվի գործողության հետ: Վորքան յերեխաները մեծ են, այնքան ավելի կարելի յի զրույցի այս ձևից հեռանալ և զրույցը զուգանցել յերեխաների հիշողության, արտահայտելու և նկարներ, մոդելներ ցույց տալու հետ: Զրույցը զարգացնում է յերեխայի լեզուն, նրան նոր մտքեր, հասկացողություններ է տալիս: Զրույցները պարզ բովանդակություն պիտի ունենան, յերեխաներին մատչելի լինեն և բովանդակ շրջապատող կյանքից:

Զրույցը պետք է հանգիստ, անաղմուկ, յերեխաների ուշադրությունը չցրող պարագաներում կատարվի: Ղեկավարուհին պետք է նախապես վորոշի զրույցի բովանդակությունը և զրույցին հարակցող նկարները, խաղալիքները, մոդելներն ու պլակատները պատրաստած լինի: Զրույցի տեղությունը կրտսեր խմբում 3—5, իսկ ավագ խմբում 10—15 բուպիյից ավելի լինելու է:

Պ Ա Տ Մ Վ Ա Ծ Ք

Յերեխաները շատ են սիրում պատմություններ լսել: Դաստիարակչուհին ինքը պիտի կարողանա լավ պատմել և յերեխաներին ևս լավ պատմել սովորեցնել: Պատմությունների նյութը պետք է վերցնել պիոներների կարմիր բանակայինների, հարվածայինների, ինչպես նաև ընտելացնող և կենդանական աշխարհի կյանքից: Հեղափոխական անցյալից պատմություններ պատմելիս, պետք է աշխատել

քիչ փաստեր տալ, քայքայ անյալիս փաստեր, վորոնք բնորոշ լինին պատմվածքի բովանդակութեան և դաստիարակչական նպատակներին:

Պատմութեան վառ դեմքերը յերկար ժամանակ իրենց թարմութեանը չեն կորցնում յերեսայի մոտ: Անթուրյաւարելի յե վախեցնող, սարսափ ազդող կամ դաժանութեան նկարագրող պատմութեաններ և ֆանտաստիկ սխալ ըմբռնողութեան տվող հեքիաթներ պատմել: Յերեսայի ներվային սխտեմը շատ ազդող է և սրա համար սարսափ ազդող պատմութեանները նրան փնտս են հասցնում: Պատմութեանների նյութերը մեծ մասամբ պետք է վերցնել մանկական լավորակ զբոլակներէ, վորոնց հետ ղեկավարուհին նախապէս ծանոթանալու յե: Պատմելը պետք է կատարվի հստակ, անզոր պայմաններում, պատմողը պետք է յերեսաներին տվյալ պատմութեամբ հետաքրքրեցնելու համար յերեսաներին կիսաշրջան նստեցնել, պատմութեան ընթացքի հետ կապված նկարներ ցույց տա, պատմելու շնչառականութեանը պահպանել, յերգ մտցնել պատմութեան մեջ: Յերեսաներին պետք է վարժեցնել անձամբ պատմելու իրենց կյանքից կամ նախապէս լսած պատմութեաններ. դրանք նպաստում են յերեսային իր մտքերը հայտնարեցնելու, իսկ մյուսներին վարժեցնում է ընկերոջը լսել:

ԴՐՔՈՒՅԿՆԵՐ ԿԱՐԴԱԼԸ

Հատկապէս յերեսաների համար շատ զբոլակ կան: Շատերը տալիս են կենդանիներ, թռչունների, բույսերի նկարագրութեան, շատերն են բանվորների, կոլտնտեսականների, պիոներների կյանքից ու աշխատանքի նկարագրութեան. են. կան զբոլակ-նկարներ առանց խոսքի: Յեղած զբոլակ մեջ շատ անպետքներ կան՝ թե տեկտիկ և թե նկարչական ձևակերպման տեսակետից: Պետք է գնել այն զբոլակը, վորոնք առույգութեան, ժրութեան են տալիս մանուկին, կյանքի մասին ուղիղ պատկերացում են տալիս և նպաստում են կոմունիստական և գեղարվեստական դաստիարակութեանը:

Դրքույկներով չը պետք է յերեսաներին ծանրաբեռնել փոքրիկների պետք է տալ ամիւր 1-2 գիրք իսկ մեծերին 3-5 գիրք: Միևնույն գիրքը կարող է մի քանի անգամ կարդացվել, վորպեսզի կրկնողութեամբ տպավորութեանն ուժեղանա:

Մեծահասակներին պետք է տալ այնպիսի զբոլակ նկարներ, վոր նրանք առանց կողմնակի ոգնութեան կարողանան դիտել և պատմել: Վորպեսզի յերեսաները սովորեն գիրքը խնամքով պահել, լավ է ունենալ զբոլակ փոքրիկ դարակ, նշանակել հերթապահներ, զբոլակի հաշիվը (վոչ մեծաքանակ) հայտնել նրանց և անհրաժեշտ որինակով սովորեցնել զբոլակի հետ վարվել խմանալ:

ԳԵՂԱՐՎԵՍՏԱԿԱՆ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Գեղարվեստական դաստիարակութեանը կոմունիստական դաստիարակութեան տարրերից մեկն է: Վորպէս այդպիսին, նա նախադրուցական տարրից յերեսաների ուղիղ ու բաղմակաւորմանի դաստիարակութեան մեջ մեծ դեր է խաղում: Յերեսան վառ կերպով և զգացմունքով վերապրում է այն բոլորը, ինչի հետ շփվում է կյանքում, զբոլակ, նկարի մեջ, պատմվածքի ժամանակ: Նրանց վոլջ գործունեութեանը տրամաշրջութեամբ և վորոշվում: Ղեկավարը յեթե կարողանում է յերեսաների տրամաշրջութեանը, ցանկութեանը անհրաժեշտ ուղղութեան տալ, նպաստում է լինում յերեսայի աշխիւ ստեղծագործական տարրերի զարգացմանը: Յեթե ղեկավարուհին կարողանում է դրամաշրջութեան ակտիվութեան բարձրացմամբ յերեսայի մեջ հարվածային կոմունիստ դաստիարակութեան ձգտում առաջ բերել ու զարգացնել այն գեղարվեստական դաստիարակութեան միջոցով, նա մանկավարժական աշխատանքի զլիավոր նպատակներէ հիմնականը կատարած կը լինի:

Մանկան միջավայրի առողջ, մաքուր, կայտառ լինելը, կահաւարութի հաճախատախանութեանն ու դուրեկանութեանը, խաղալիքների շինծու և անշնորհ չլինելը, մեծահասակների լավ վերաբերմունքը և այլ նման տարրեր՝ գեղարվեստական դաստիարակութեան նախապայմաններն են հանդիսանում:

ԿԵՐՊԱՐՎԵՍՏԸ

Կերպարվեստը (նկարչութեան, ներկել, կտրել, ծեփել) յերեսայի կյանքում մեծ տեղ պիտի ունենա, վորովհետև մանուկը դեռ վաղ հասակից ձգտում է իր տպավորութեաններն ու ապրումները նկարել կամ այլ ձևով արձանագրել: Իհարկէ, նկարել ու ծեփել հեշտ չեն և յերեսաները միանգամից դրան չեն վարժվում: Նրանք կերպարվորում են այն, ինչ մտածում են և կարողանում են իրենց անվարժ ձեռներով կատարել: Վորպեսզի յերեսաները սիրեն նկարել կամ կերպարվորման դանազան ձեռքով զբաղվել, պետք է ձեռքի տակ ունենալ 1. բազմատեսակ սպիտակ և գունավոր թուղթ, 2. գունավոր մատիտներ, 3. ներկեր, 4. սոսինձ, 5. ցորենի կամ կարտոֆիլի ալյուր, 6. սոսնձի վրձիններ, 7. ներկի վրձիններ, 8. փոքրիկ և բոլթ ծայրերով մկրատներ, 9. հասարակ մատիտներ, 10. զանազանագույն կավեր, 11. դանազան չափի ու տեսակի տուփեր, 12. զրնհատ և այլն:

Դաստիարակչուհին այս բոլորն ունենալով, հնարավորութեան կունենա զարգացնել յերեսաների ստեղծագործութեանը գեղարվեստի մեջ: Բանի յերեսաները մեծանում են, այնքան ել բարդանում են

նկարները: Արժե, յիթե հնարավորութիւն կա, մանկահրապարակում
այդ նկարները պահել և ստուգել՝ թե մի տարվա մեջ տվյալ յերէխան
ինչքան և զարգացել: Յերեխաները սիրում են կալից տներ, կենդա-
նիններ, շոգենավ, շոգեկառք և այլ ծավալ ունեցող ձևեր (ֆորմեր)
շինել: Գաղապարելու, ծեփելու համար պետք է ունենալ մաքուր, վոչ
ավազխաուն կավ, փայտիկներ, փոքրիկ տախտակներ, ներկեր: Կավը
մինչ այն աստիճան պետք է մորել, վոր դատարի ձեռքին կաշի-
շինած առարկա չորանալուց հետո պետք է ներկել:

Յերեխաները սիրում են նաև հին ժուրնալներէց, թերթերից,
նկարներ կտրել, հանել: Նրանց դուր է գալիս կտրելու պրոցեսը և
նկարներ ու զանազան ձևի թղթեր ստանալը: Թղթից կտրել յերե-
խաները կարող են անել նաև ազատ զբաղմունքների ժամերին:

ՅԵՐԳ ՅԵՎ ՅԵՐԱԺՇՏՈՒԹՅՈՒՆ

Գեղարվեստական դաստիարակության մեջ առանձնահատուկ տեղ
են գրավում յերգն ու յերաժշտութիւնը: Յերգը բովանդակութեամբ
հասկանալի պիտի լինի բնության աշխատանքի, տոների, խաղալիք-
ների մասին: Յերեխան միշտ ձևեր է վորոնում իր զգացմունք-
հուշգրեքն արտահայտելու համար: Յերգը դրան նպաստում է: Յերե-
խան տեսել է, ինչպես կարծիք բանակայինները քայլում են, լսել է
նրանց յերգերը և ինքն էլ ցանկանում է քայլելիս տակտով յեր-
գել: Տարբական տակտը՝ «մեկ յերկու, ձախ» յերեխաները կանուխ
են յուրացնում: Յերեխաները լսում են մեծերի յերգը և աշխատում
են կրկնել: Յերգը պետք է համարյա միշտ դուզանցի մանուկի աշ-
խատանքին ու խաղերին, վոր նրան աուելութիւն, ժրութիւն, վո-
գեվորութիւն տա:

Անհրաժեշտ է ուղիղ յերգել սովորեցնել՝ չկանչել, չաղավաղել:
Յեթե դաստիարակչուհին լավ լսողութիւն ու ձայն չունի, ավելի լավ է
մանկահրապարակին կցված պիտիները կամ կոմյերիտականը ղեկավարեն:

Յերեխաների վրա ուժեղ ազդեցութիւն ունի յերաժշտութիւնը,
նվագը և պետք է, վոր նրանք յերգեմն նվագ լսեն (դաշնամուր, ջու-
թակ, սաղ, թառ, կիթառ և այլն): Նվագը բարդ լինելու չէ, այլ ընդ-
հակառակը, մանուկներին հասկանալի և դյուրամբոնելի պիտի լինի:

Յերաժշտության տակ կարելի չէ ոխթիկական շարժումներ ա-
նել, ծափ տալ, քայլել, պարել, ընդորինակման շարժումներ անել: Քայլ-
քը մեկ մեկ կամ վույգ-վույգ կատարել է դաստիարակչուհու կամ մի
խումբ յերեխաների յերգի զուգակցութեամբ անել: Վորպեսզի յերեխա-
ները քայլէի ընթացքում կարողանան վերադասավորել, պետք է
դաստիարակչուհին ձայնի ազդանշան դորժադրի: Որինակ. նա յերե-
խաներին ասում է՝ «յերք յես ծափ տամ, բոլորդ էլ վազեք», կամ՝ «յերք

տուլիչի ձայն լսեք, շրջան կազմեք» և այլն: Ազդանշանները բազմաանակ
կարող են լինել: Յերաժշտական շարժվողական զբաղմունքները կազմա-
կերպված բնութիւն պրոտի ունենան և տեվեն վոչ ավելի՝ քան 10—20 բոյս:

ՏՈՆԵՐ

Տոների ժամանակ գեղարվեստական դաստիարակության բո-
լոր տեսակներն էլ (յերգ, նվագ, ձեւակերպութիւն, տղատ խաղ, փոքրիկ
ներկայացում, պատկեր) միանում են: Տոները հատկապես ուրախ և
բարձր տրամադրութիւն են ստեղծում: Մանկահրապարակներում և
մանկապարտեզներում պետք է կազմակերպել և անցկացնել սոցիալ-
հեղափոխական, կենցաղային և բնության տոները:

Տոների նախապատրաստական աշխատանքները շուտ պետք է
սկսել: Աստիճանաբար պետք է սենյակի պատերը դարդարելու նյու-
թեր պտտրաստել, պլակատներ շինել, յերգեր սովորել և այլն:

Ամեն մի տոն իր ձևակերպման առանձնահատկութիւններն ունի
և դաստիարակչուհին նրան աշխատանքային համաձայն
յերեխաների հետ նախապատրաստական աշխատանքներ պիտի կա-
տարեն և ապահովեն տոնի ուրախ, ժիր և բովանդակալից անցկացումը:

ԳՐԱՃԱՆԱՋՈՒԹՅՈՒՆՆ ՈՒ ՅՎԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԵԶԻ ԱՎԱԳ ԽՄԲՈՒՄ

6—7 տարեկան յերեխաները հետաքրքրվում են զրաճանաչու-
թեամբ: Տանը նրանք իրենց ծնողներից և մեծ քույր ու յեղբայրներից
սխալ ձևերով ու մեծ դժվարութեամբ, բայց և մեծ համառութեամբ տա-
ռերը սկսում են ճանաչել: Բայց վորովհետև տառեր ճանաչելով, նրանք
կարդալ ղեռեվա չեն կարողանում, ապա նրանց զրաճանաչութեան
հետաքրքրութիւնը սկսում է ընկնել և նրանք հիասթափվում են:

Վեց և մասնավոր յոթ տարեկաններն արդեն բավականին զար-
գացած են լինում: Ղեպի պարապմունքները ավելի ուշադիր են, վարժ
լեզու ունեն, հետաքրքրվում են ցուցանակներով, պլակատներով յեւ
այլն: Նրանք գիտեն, վոր շուտով դպրոց են գնալու, տետրակ ու
զիրք են ունենալու և ուսման մասին մտածում են: Դաստիարակչու-
հին պետք է իմանա, թե ինչպես պետք է հասարակ, հասկանալի և
լավ կերպով մանուկներին սկզբնական զրաճանաչութիւն սովորեցնել:
Իհարկե, նախադպրոցական հաստատութեան մեջ զրաճանաչութիւնը
բառի բուն իմաստով գոյութիւն չունի, բայց յերեխաները կարող
են և պետք է իրենց շատ մասնունները կարողանան տեսնել, ճա-
նաչել, ճկարդալ: Բառերը պիտի միավանկ լինեն, վոր հեշտ յուրաց-
վեն: Սրա ձեւերիցն են՝ հերթապահների ցուցակը, հանգերձակալի
վրա ամեն մի յերեխայի անուն գրելը, կարճ բառերի արտանկարելը:

կտրված այդ ԼԲԵՆԱՎԻ ծանոթ բառեր կազմելը, բառերի մեջ նմանություն գտնելը և այլն և այլն:

Բացի սկզբնական գրաճանաչություն տարրերից, ավագ մանուկները պետք է հաշվել իմանալ առնվազն 10-ի սահմանում, կարողանալ հասկանալ հակադիր բառերի իմաստը: Այնպիսի հասկացություններ, վորոնք են «մեծ-փոքր», «կարճ-լերկար», «բարձր-ցածր», «լայն-նեղ», «հաստ բարակ» և այլն յերեխաները պիտի ստանան աշխատանքի, խաղերի և մանկական այլ զբաղմունքների ժամանակ: Հաշիվ և թվեր սովորելու լավ միջոց է նկարադարձ լրտոն:

ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԸ ՈՒ ՆՐԱ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

Ամեն մի նախադպրոց սկան հաստատություն, մանուկի դաստիարակություն աշխատանք պիտի տանի վաղ միայն իր հաստատության յերեխաների մեջ, այլ և կոլտեսություն, արհմիություններ, կոոպերատիվ և այլ կազմակերպություններ ու ծնողների մեջ: Չե՞ վոր յերեխայի վրա խոշոր դաստիարակչական ազդեցություն ունեն ծնողները, ազդեականները, դրացիները, ընկերները, հասարակական միջավայրը: Յեթե մանկապարտեզը բավարարվի միայն ներսի դաստիարակչական աշխատանքով, այդ դեպքում չի ապահովվի մանուկի կոմունիստական դաստիարակությունը:

Պետք է ամենորոյա աշխատանքների ընթացքում համբերատար, բայց համառ կերպով ծնողների մեջ բացատրել ուղիղ դաստիարակության և տան մեջ այդ ուղիղ դաստիարակության շարունակելու անհրաժեշտությունը: Այն ոգտակար սովորությունները, վորոնք յերեխան ձեռք է բերում մանկապարտեզում կամ մանկահրապարակում, կարող են յերկար պահպանվել միայն այն դեպքում, յերբ տանը կհետևեն զրանց գործադրմանը:

Յերբ մանկապարտեզի և ծնողների կապը լավ է, այդ դեպքում դա նախ դեպքն է ազդեցում դաստիարակչական աշխատանքի վորակի վրա և յերկրորդ՝ մանկահաստատություն աշխատավորության հարգանքըն է վայելում և նրանցից ամեն տեսակ ոժանդակություն ստանում:

Հասարակական դաստիարակչական աշխատանքը՝ նախադպրոցական հաստատության և հասարակայնության կապը մեծ նշանակություն է ստանում նախադպրոցական ընդհանուր ուսուցման շրջանում: Առանց խորհրդ. հասարակայնության կազմակերպված ոգնության, հնարավոր չէ նախադպրոցական հաստատությունների ցանցը լայնացնել ու աշխատանքը բարելավել:

Բանվորների և կոլտեսության լայն մասսաների կոլտուր-քաղաքական մակարդակի բարձրացման մեջ մեծ դեր է խաղում միասնակամ կուլտ. պլանը: Մանկական հաստատությունը պետք է մասնակցի այդ կոլտուրական պլանի իրագործմանը և նախաձեռնողը լինի այդ պլանում նախադպրոցական աշխատանքների խնդիրների դրվելուն ու պահանջների բավարարվելուն: Միասնական կուլտ. պլանի կարգով պետք է ապահովել կուսակցական, խորհրդային, արհմիութենական և կոլտեսության հասարակայնության ուղադրության կենտրոնացումը նախադպրոցական ընդհանուր ուսուցման խնդիրների վրա:

ԿԱՊ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹՅԱՆ ՀԵՏ

Նախադպրոցական հաստատության հասարակական-մանկավարժական աշխատանքի հիմնական բաժիններից մեկը արտադրության հետ կապ հաստատելն ու այդ ուղղությանը աշխատելն է: Ի հարկե այդ կապը ֆորմալ ընույթ չը պիտի կրի: Խորհրդային և կոլեկտիվ տնտեսության կուլտ. աշխատանքների պլանի մեջ մանկահաստատության հարցերն ևս տեղ պետք է ունենան: Մանկահաստատության նկատմամբ խորհրդատեսությունները և կոլտեսությունները ինչ պարտականություններ պիտի վերցնեն իրենց վրա:

Այդ պարտականությունները հետևյալներն են.

1. Նյութապես ապահովել մանկապարտեզը՝ (մանկահրապարակը) գրամական միջոցներ, պարհենեղեն և կահավորանք տրվով:

2. Ամենորոյա ոգնության և դեկավորության համար խորհրդում իր ներկայացուցիչն ունենալ:

3. Սահմանել մանկահաստատության պարբերական հաշվետվություն վարչությանը և քրիզագներում:

4. Իր ունեցածից շինանյութեր տալ մանկապարտեզին՝ խաղերի և պոլիտեխնիկական աշխատանքի մեջ գործադրելու համար:

5. Նախադպրոցական աշխատողներին հնարավորություն և դեկավար տալ դուրստնտեսական մեքենաների հետ ծանոթանալու համար:

Նախադպրոցական հաստատությունը իր կողմից կարող է հետևյալ հասարակական-մանկավարժական աշխատանքները տանել.

1. Դաստիարակչուհիները մանկահաստատության ակտիվի հետ միասին հարցի ու պատասխանի յերեկոներ կազմելով, նախադպրոցական դաստիարակության պրոպագանդա մղել:

2. Ցուցահանդիսներ կազմակերպել:

3. Ընդմիջումների ժամանակ քրիզագներում զրույցներ կազմակերպել՝ ժողովրդական լուսավորության և հատկապես նախադպրոցական դաստիարակության շուրջը:

4. Մանկահաստատութեան մասին հոգովածներ տալ պատի թերթին և այլ աշխատանքներ կատարել:

Արտադրութեան հետ սերտ կապ պահպանելն անհրաժեշտ է պո-
լիտեխնիկական աշխատանքի և դաստիարակչական նպատակների իրա-
գործման համար:

ԿԱՊ ՊԻՈՆԵՐԱԿԱՆ ՎՍՇՏԻ ՀԵՏ

Ամեն մի նախադպրոցական հաստատութիւն պետք է կապված լի-
նի պիոներ. վաշտի հետ: Այս կապը դաստիարակչական սեփ նշա-
նակութիւն ունի. յերեխաների դաստիարակչական աշխատանքնե-
րի մեջ պիոներներն առաջին ոգնականներն են: Նրանք առաջնա-
պես ոգնում են հասարակական-քաղաքական դաստիարակութեան մեջ:

Մանկական հաստատութեան պիոներ. վաշտ կցելու համար պետք
է համաձայնութեան գալ կոմյերիտական բջիջի հետ: Մանկադարտե-
զի վարիչը պիոներական վաշտում մի քանի զրույցներ պետք է ու-
նենա՝ նախադպրոցական ընդհանուր ուսուցման և կապի ձևերի ու
բովանդակութեան մասին:

Ի՞նչ խոսք, վոր պիոներներին շատ ծանրաբեռնել չի կարելի.
պետք է միայն հնարավորութիւնը ստեղծել վոր պիոներները նախա-
դպրոցականների պարապմունքների միջ մի շարք հետաքրքրական և
ոգտակար նոր տարրեր մտցնեն:

Աշխատանքն այնպես պետք է տանել, վոր յերեխաներ սիրեն
պիոներներին և իրենք ցանկանան պիոներ դառնալ:

ԱՇԽԱՏԱՆՔ ԾՆՈՂՆԵՐԻ ՄԵՋ

Մանկական հաստատութեան հասարակական-մանկավարժական
աշխատանքներից մեկն էլ ծնողների հետ է տարվելու: Ծնողների
մեջ աշխատանք տանելու նպատակն է. 1) վոր նրանք անհրաժեշտ
ուշադրութիւն դարձնեն տանը յերեխաներին ուղիղ դաստիարա-
կելու վրա և 2) այդ ուղղութեամբ աշխատանք տան են մանկապարտե-
զում չընդգրկված յերեխաների ծնողների մեջ և մասնակցին կուլտուր-
կենցաղային կոոպերացիային ու այդպիսով նպաստեն նախադպրո-
ցական ընդհանուր ուսուցման գործին:

Ի՞նչ ձևերով է աշխատանք տարվելու ծնողների մեջ: Այդ ձևերը
յերբուսն են հիմնականում. առաջինը՝ անհատական զրույցներ, յերկ-
րորդը՝ ծնողական ժողովներ, վորոնք հրավիրվում են ամիսը մի անգամ:
Զրույցների և ժողովների հարցերը հետևյալներն են լինելու.

1. Նախադպր. ընդհ. ուսուցման նշանակութիւնը:

2. Մանկահաստատութեան որվա կարգ ու կանոնի հետ ծանո-
թանալը:

3. Բժշկի զրույց՝ յերեխաների առողջութեան, մանկական սննդի,
հիվանդութիւնների և այլ խնդիրների մասին:

4. Մանկահրապարակի աշխատանքների տարեկան կամ յետա-
յայ պլանների քննարկում:

5. Դաստիարակչուհու զրույց յերեխայի խաղի և աշխատանքի
մասին:

6. Զրույց՝ ինտերնացիոնալ և հակակրոնական դաստիարակու-
թեան մասին:

7. Զրույց՝ պատժի ֆասակարութեան մասին:

8. Մանկահաստատութեան հաշվետվութիւն և տեղական կոն-
կրետ պայմաններից բղիտղ այլ հարցեր:

Ծնողների մեջ աշխատանք տանելու ձևերիցն են նաև ցուցահան-
դեսների և մանկական ցերեկույթների կազմակերպումը: Անհրաժեշտ է
սահմանել նաև մայրերի հերթապահութիւն, յիթի դա չի խանդարու-
արտադրական աշխատանքներին:

Ծնողների մեջ աշխատանք տանելով մենք նպատակադրում ենք
մանկահաստատութեան աշխատանքի վորակը բարձրացնել և յերեխա-
ների ընտանեկան դաստիարակութիւնը բարելավել:

Ծնողները մանկահաստատութեան աշխատանքներին ակտիվ մաս-
նակցութիւն ցույց տալիս են նաև խորհրդի մեջ իրենց ներկայացու-
ցիչների ընտրութեամբ:

ԽՈՐՀՐԴԻ ԱՇԽԱՏԱՆՔԸ

Ամեն մի նախադպրոցական հաստատութիւն իր խորհուրդը պիտի
ունենա: Խորհրդի անդամների միջոցով մանկահաստատութիւնը կապ-
վում է հասարակական կազմակերպութիւնների հետ: Խորհրդի
անդամներն իրենց աշխատանքների մասին հաշվետու յեն լինելու այն
կազմակերպութիւնների առաջ, վորոնց ներկայացուցիչն են խոր-
հրդում:

Խորհուրդն ու նրա անդամները ակտիվ մասնակցութիւն են ու-
նենալու մանկահրապարակի կազմակերպչական-տնտեսական, մանկա-
վարժական և հասարակական-մանկավարժական աշխատանքներին:
Խորհուրդը բացի հաստատութեան ներսի աշխատանքներից, նախադպ-
ր. ընդհանուր ուսուցման հանձնաժողովի առաջադրութիւններն ևս պի-
տի կատարի:

Խորհրդի նիստերում կարող են քննվել հետևյալ խնդիրները.

1. Աշխատանքների պլանների քննութիւն և հաստատում:

2. Նախադպրոցական ընդհ. ուսուցման առաջադրութիւնների
կատարման մասին հոգալ՝ աշխատանքները բաժանել խորհրդի ան-
դամների մեջ:

3. Մանկական հաստատություն նախահաշվի, ճաշացուցակի և որվա կարգ ու կանոնի քննարկում և հաստատում:

4. Լրացուցիչ միջոցների հայթայթում:

5. Մանկապարտեզը պարենիդենով բավարարելու խնդիրներ:

6. Մանկահրապարակի լայնացման կամ մանկապարտեզի վերածելու խնդիրներ և այլն:

Խորհուրդը մշակում և այն խնդիրները, վորոնք ծնողական ժողովներին քննության են դրվելու: Ինչ խոսք, վոր մանկահրապարակի վարչի և խորհրդի մեջ լիակատար համերաշխություն և համագործակցություն պիտի լինի:

ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՄՐՑՈՒՄԸ ՈՒ ՀԱՐՎՄԵԱՅՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

Մանկահաստատության վորջ աշխատանքների մեջ սոցմրցումն ու հարվածայնությունը հիմնական մեթոդ պիտի լինեն: Մեր գործարաններում խորհրդ. և կոլետիվ տնտեսություններում սոցմրցումն ու հարվածայնությունը հանդիսանում են աշխատանքի հիմնական մեթոդ, վորը մեծապես նպաստում է հյդամյակում սռաջադրած տնտեսական քաղաքական խնդիրները հաջող լուծելու:

Սոցմրցումն ու հարվածայնությունը հանդիսանում են սոց. դիսցիպլինայի, արտադրողականության բարձրացման և աշխատավորության նախաձեռնության զարգացման միջոց:

«Սոցմրցումը, — ասում են ընկ Ստալինը, — միլիոնավոր աշխատավորության ստեղծագործող նախաձեռնության վրա հենվող գործնական ինքնաքննադատության արտահայտություն է»:

Սոցմրցումը կոնկրետ նյութի ընդլից չը պիտի ունենա, վորովհետև՝

«Կոնկրետ նյութի սկզբունքը — դա մի մասի պարզությունն ու մանրե, իսկ մյուսի՝ հաթանակն ու տիրապետությունը, սոցմրցման սկզբունքը — դա առաջ անցածների կողմից՝ հետ մնացածներին ընկերական ոգնություն ցույց տալն է՝ ընդհանուր վերելք ունենալու համար» (Ստալին):

Ընդհանուր նախադպրոցական ուսուցման ծավալման գործում և նախադպրոցական աշխատանքներում ընդհանրապես մեծ նշանակություն ունի սոցմրցման ու հարվածայնության գործադրումը: Սոցմրցումն ու հարվածայնությունը նախադպրոցական ընդհ. ուսուցման հանձնաժողովներին, նախադպրոցական հաստատությունների և նրա շուրջն ստեղծված հասարակայնության աշխատանքների գլխավոր մեթոդը պիտի լինի, վորպեսզի նախադպր. ընդհանուր ուսուցման սղանների իրադրծման և նախադպրոցական հաստատության աշխատանքների վորակի բարձրացման բարձր տեմպերն ապահովվեն:

Սոցմրցում պիտք է լինի նախադպրոցական հաստատությունների ներսում, նրանց միջև և պայմանագրերի պիտք է կնքվեն այն ձեռնարկության հետ, վորին կցված է մանկահաստատությունը:

Սոցմրցման մեջ պիտի ընդգրկվեն մանկահաստատության բոլոր աշխատողները՝ զաստիարակչուհիները, տեխնիկական աշխատողները, ծնողները, խորհրդի անդամները:

Սոցմրցման գործը ղեկավարելու համար հանձնաժողով պիտք է ունենալ, վորը պայմանագիր պիտի մշակի, կնքի, հետևի նրա իրացմանը, արդյունքների հաշվառքը անի:

ՍՈՑՄՐՑՄԱՆ ՊԱՅՄԱՆԱԳԻՐ

(վորպես որինակ)

193 թվի . . . ամսի . . . ին կնքված է այս պայմանագիրը . . . գյուղի մանկապարտեզի և . . . գյուղի . . . կոլտնտեսության վարչության միջև

ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԵԶԻ ԻՐ ՎՐԱ ՎԵՐՑՆՈՒՄ Ե ՇԵՏԵՎՅԱԼ ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

1. Մինչև ապրիլի 1-ը կազմակերպել գիշերային խմբակ, գարնանացանին մասնակցող մայրերի յերեխաների համար:

2. Յերեխաների հաճախումը հասցնել մինչև 95 տոկոսի, խորհրդի միջոցով յերեխաներին կոշիկով ապահովել:

3. Զխախտել մանկահաստատության սրվա կարգ ու կանոնը:

4. Մինչև . . . ամսի . . . ը մանկապարտիդում աշխատանքի անկյուն կազակերպել:

5. Ուժեղացնել յերեխաների հակակրոնական և ինտերնացիոնալ զաստիարակությունը:

6. Մանուկների հետ աշխատանքն իր ժամանակին պլանավորել և հաշվի առնել:

7. Տասնորյակում մի անգամ ունենալ մանկավարժների մեթոդական խորհրդակցություն:

8. Խորհրդի անդամների և ծնողների հետ միասին կատարել նախադպրոցական ընդհ. ուսուցման գծով տրվող առաջադրությունները:

ԿՈՆՏԵՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆԸ ԻՐ ՎՐԱ ՎԵՐՑՆՈՒՄ Ե ՇԵՏԵՎՅԱԼ ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

1. Մանկապարտեզը ապահովել սննդամթերքներով

2. Կոլտնտեսականների միջոցով . . . (հիշել կահկարասիքի անուններն ու քանակը) պատրաստել:

3. . . (թիվը) կոլտնտեսուհիներ ընտրել և ապահովելով թոշակը՝ ուղարկել 2. ամսյա կուրսեր:

4. 1—2 մանկահրապարակ վերածել մանկապարտեզի:

Ստորագրություններ

Իհարկե այս կետերը կարող են փոխվել, հանվել, տեղի պայմաններից ու պահանջներից բղխող նոր կետեր ավելացվել. մական գեպ-

քում պայմանագիրը այնպիսի կետեր պիտի ունենա, վորոնց իրագործումը հնարավոր է:

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՊԼԱՆԱՎՈՐՈՒՄՆ ՈՒ ՀԱՇՎԱՌՔԸ

Ամեն մի աշխատանք պետք է պլանավորել և ուժերն ու միջոցները դասավորել ու ոգտավործել այնպես, վոր այդ աշխատանքը ժամանակին և լրիվ կատարվի: Աշխատանքի լավ պլանավորումը կապահովենք նրա արդյունավետությունը:

Մանկապարտեզի աշխատանքները և յերեխաների մեջ տարվող աշխատանքը պլանավորվելով, դաստիարակչուհին աշխատանքը ուղիղ կազմակերպած ու դասավորած կլինի, կիմանա ինչ և ինչպես պետք է անել այսօր, վաղը, մյուս օրը: Հստ պլանի աշխատելով, նա կկարողանա աշխատանքների միջև պատահական տարրը վերացնել, անհրաժեշտ նյութերը նախապես պատրաստել և այնպիսի զբաղմունքներ մտցնել, վորոնք կը նպաստեն յերեխաների զարգացմանը, և նրանց գիտելիքներ ու ունակություններ տալուն:

Պլան կազմելու համար, նախ յեւ առաջ պետք է միջավայրի պայմանները հաշվի առնել, Յերեխայի միջավայրը շատ հարուստ նյութեր կտա մանկատնակության մանկավարժական աշխատանքի համար:

Միջավայրի պայմանները հաշվի առնել, իհարկե, չի նշանակում ամեն մանր բան իմանալ: Պետք է հաշվի առնել ղրավորապես այն, ինչ դրական կամ բացասական ազդեցություն է ունենում յերեխայի վրա: Պլան կազմելու համար, ղրավորապես պետք է ծանոթանալ միջավայրի հետևյալ կարևոր ֆակտորներին:

1. Արտադրական միջավայրը. Գործարան, արտադրաց, արհեստանոց, մեքենաներ, գյուղատնտեսության ճյուղեր, մարդկանց աշխատանքը:

2. Սոցիալական միջավայրը. Ազգաբնակչությունը, նրա զսասակարգային, ազգային կազմը, զբաղմունքը: Կուսակցական, կոմյունիստական, պրոնեբրական կազմակերպություններ: Դասակարգային պայքարը տվյալ գյուղում:

3. Կուլտուր-կենցաղային միջավայրը. Խնձիթ-ընթերցարան, կարմիր անկյուն, կինո, ռադիո, կենցաղային սովորություններ, տոներ, կրոնականություն և հակակրոնական պրոպագանդա, զբաղմունքներ, անդրազիտություն վերացում:

Կամավոր ընկերություններ և նրանց աշխատանքը:

Դպրոցներ:

Կոոպերացիա:

Առողջապահական պայմանները— Բնակարանների շրջերի մաքրություն և այլն:

5. Մանուկի քսանեկան պայմաններ: Ընտանիքի անդամների ու նրանց փոխհարաբերությունները ազդեցություն ունի յերեխայի վրա: Ընտանիքի կենցաղը, աշխատանքը, կուլտուրականությունը և այլն:

6. Բնությունը. Մարդագետին, գետեր, լեռներ, անտառներ ու սյուրակներ: Կայրի պտուղներ, կենդանիներ, թռչուններ: Եկակուրսայի վայրեր: Բանջարանոցներ, արտեր, ալգիներ, մարդկանց աշխատանքը այդտեղ, բույսեր, ֆլասատուներ և այլն:

7. Մանկավարժական աշխատանքի պլանավորման համար, իհարկե պետք է նկատի ունենալ նաև մանկապարտեզի ներքին ու օրջակա պայմանները— յերեխայի միջավայրը: Պլանավորման ժամանակ պետք է հաշվի առնել:

ա. Հողամասը, նրա մեծությունը, հարմարություններն ու ոգտագործման յեղանակները:

բ. Շենքը, նրա սանիտարական անողջապահական պայմանները, սենյակները, լուսավորությունը, տաքությունը և յերեխաների հետ այլ աշխատանքներ տանելու պայմանները:

գ. Ինչ խաղալիքներ, շինանյութեր, կահավորանք կա մանկահաստատություն մեջ, ինչ է պակասում:

դ. Հաստատությունից բյուրոյն, աղբյուրները, ծախսման կարգը:

ե. Հաստատությունից կրեկտիվը. աշխատակիցների կուսակցականությունը, կրթությունը, նախադպրոցական աշխատանքի ստամբ: աշխատակիցների հասարակական աշխատանքը:

ՄԱՆԿԱԿԱՆ ԿՈՒԵԿՏԻՎԻ ՀԵՏ ԾԱՆՈԹԱՆԱԼՆ ՈՒ ԲՆՈՒԹԱԳՐՈՒՄԸ

Աշխատանքների պլան կազմելու շատ կարևոր է իմանալ, թե ինչ են ներկայացնում իրենցից մանուկները:

Դաստիարակչուհին պետք է իմանա մանուկների վրա յեղած ընտանեկան ազդեցությունը, մանուկների հետաքրքրությունից անարկաններն ու խնդիրները, պարզի, թե յերեխաները ինչպես են վերաբերվում հասակավորներին, հասակակիցներին, կուլտուրական կյանքի ցայտուն յերևույթներին և այլն:

Հիմնականում յերեխաների բնութագրումը հետևյալ հարցերն և ընդգրկելու.

1. Մանուկների սոցիալ ղառակարգային ուղղությունը. — Ինչ գիտեն նրանք կուլտուրական, քաղաքի, կուլակի, բուրժուայի, բանվորի և դասակարգային կովի մասին. կրեկտիվ զբաղմունքի և աշխատանքի ինչ ունակություններ ունեն. ինչ են լսել և գիտեն հեղափոխական դասերի, այլ ազգությունների, ուրիշ յերկրների մասին. ինչ պատկերացում ունեն Լենինի, Մտալինի, Մուրոմովի, Կալինինի և հեղափոխական այլ ղեկավարների մասին և այլ սոցիալական խնդիրներ:

2. Մանուկների աշխատանքային հաղումները. — Ի՞նչպես են վերաբերվում մանուկները խաղալիքներին և ուսումնական պիտույքներին հավաքելուն, բանջարանոցում, արհեստանոցում աշխատելուն: Ի՞նչ մասնակցություն են ցույց տալիս տնտեսական այլ աշխատանքներին: Ի՞նչպես են վերաբերվում ծնողների հասակավորների աշխատանքներին, մասնագիտություններին:

3. Բնական յերեվույթների բմբուցումը. — Պարզել, ի՞նչ ընտանի և վայրի թռչուններ ու կենդանիներ գիտեն, ի՞նչ պտուղներ և կանաչեղեն գիտեն: Ի՞նչ գիտեն արեղակի, լուսնի աստղերի, ամպերի, վորոտի, անձրևի, ձյունի, կարկտի մասին: Կարողանո՞ւմ են վորոշել տարվա 4 յեղանակների տարբերությունները: Ընթացյան յերեվույթների հետ կապված ի՞նչ սնահավատություններ ունեն և այլն:

4. Մանուկների կույս-առաջապահական ունակությունները: Յերեխան կարողանո՞ւմ է արդյոք առանց կողմնակի ոգնություն շորերը հաղնել ու հանել, կոճակները կոճկել ու արձակել, շորը հանգերձակելից կտնել, արտաքնոց գնալ, լվացվել, բերանը ողողել, սրբվել, քիթը մաքրել, ուտել և ուտելիս սեղանը, շորերը չը կեղտոտել և այլն:

ՈՐՎԱԿԱՆ ԿԱՐԳ ՈՒ ԿԱՆՈՆԻ ՊԼԱՆԱՎՈՐՈՒՄԸ

Յերեխանների մեջ տարվող վորջ աշխատանքը պետք է կառուցել այնպես, վոր յերեխան Ֆիզիկական և մտավորապիս զարգանալու լայն հնարավորություններ ունենա:

Իհարկե մանկապարտեղը չի կարող հեռու միակ հասարակական արտադրական կյանքից և որվա կարգ ու կանոնը պլանավորելու մեջ զրանք պիտի արձականգեն:

Յերեխանների կազմակերպչական-դաստիարակչական աշխատանքները կարելի յե բաժանել մի շարք մոմենտների. այդ մոմենտները բոլոր նախադարձական հաստատություններում հիմնականում հետևյալներն են.

1. Մանուկների մասնակցությունը մանկահաստատություն աշխատանքների կազմակերպման մեջ:
2. Մանկահաստատություն մասնակցությունը զարնանացանին (մանուկներին մատչիլի ձևերով):
3. Մայիսի 1-ի և այլ տոների տոնակատարություն նախապատրաստական աշխատանքների կատարումը:
4. Բանջարանոց և խաղավայր պատրաստելու աշխատանքներին մասնակցելը:
5. Մանկահաստատություն մասնակցությունը «մանուկների աստղություն պաշտպանություն» տասնորյակին:

6. Ավագ յերեխաններին դարոց հանձնելու նախապատրաստություն: 7. Մանկահաստատությունը ձմեռվա շենք տեղափոխելու աշխատանքներին մասնակցելը:

8. Մանկահաստատություն մասնակցությունը լիկկայաններին և ակարին կից «մանկան սենյակ» կազմակերպելու աշխատանքներին: Կարող են և այլ կազմակերպչական մոմենտներ լինել, վորոնք կը բղեն մանկահաստատություն շրջապատի և ներսի կոնկրետ պլաններին:

Ամեն դեպքումն էլ չը պետք է մոռանալ, վոր յերեխաների ըզբաղմունքները ծանր, անհետաքրքիր չպիտի լինեն: Որվա ռեժիմը պլանավորելիս, չպետք է մոռանալ զբաղմունքների բազմազանություն տոնղծելու սկզբունքը: Որվա մեջ յերեխան միայն աշխատանքով ու միատեսակ խաղերով չը պիտի զբաղվի. զբաղմունքների բազմազանություն մենք կը նպաստենք յերեխայի լսողություն, շարժողականություն, լեզվի, գիտողականություն և այլ տարրերի զարգացմանը:

ՊԼԱՆՆԵՐԻ ՍԳԵՄԱՆ

Պլանավորման տարրերը վորոշելուց հետո, կանգ առնենք այդ պլանների սքեմայի խնդրի վրա: Իհարկե պետք է աշխատել, վոր պլանի ձևը պարզ լինի, բայց միաժամանակ ընդգրկի հիմնական խնդիրները:

Մանկապարտեղը և այլ նախադարձական հաստատությունները պետք է ունենան տարեկան կողմնորոշող ծրագրի հետևյալ սքեմայով.

Մանկահաստատություն շրջապատը	Ներքին հաստատությունները	Համակարգ խնդիրները (մանկավարժ)	Որվա կարգ ու կանոնը	Կազմ-մանկավարժական անկիթները	Հաստատական մանկավարժ աշխատանք
1	2	3	4	5	

Տարեկան պլանի կազմության աշխատանքները կատարվելու յեն ասորղջ կոնկրետի մասնակցություն:

Տասնորյակային պլանը ունենալու յե հետևյալ բաժինները.

1. Կազմ-մանկավարժական աշխատանք: Զրույց, խաղ, աշխատանք, յերգ, ընթերցանություն և այլն:
2. Աշխատանքի նյութ: Թուղթ, մատիտ, ստվարաթուղթ, գիրք և այլն:
3. Հաստատական-մանկավարժական աշխատանք: Զեկուցում մանկապարտեղի աշխատանքների մասին բրիգադի ժողովին, մասնակցություն փոխառություն տարածմանը և այլն:

Որվա կարգ ու կանոնը առանձին պետք է կազմել, վորոպիսեռ նա շուտ-շուտ չի փոխվում:

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՀԱՇՎԱՌԻՔ

Ամենորյա մանկավարժական աշխատանքը և նրա արդյունքները հաշվի պետք է առնվեն, վորպեսզի հետագա աշխատանքը թերու-թյուններ քիչ ունենա: Հաշվառքը պետք է լինի տ. որեկան, բ. յե-ռամայա, դ. կիսամյա կամ սեզոնի և դ. տարեկան: Մանկավարժական աշխատանքի որեկան հաշվառքը հետևյալ ձևով է կատարվելու (տրվում է վորպես որինակ).

Ամիս, թիվ, ով է բացակա	Նշված զբաղ-մունքներն որվա ըն-թացքում	Ինչ չի ար-ված նշածից	Պլանից շուրս ինչ է արված	Ինչն է խան-գարել աշ-խատանք-ներին	Հասարակա-կան մանկա-վարժական աշխատանքը
1	2				
Բացակա չեն Աշոտը, Մե-դան	Գազար ցա-նել և սոխ աճկել, ազատ խողեր յերգ (անուշեր)	Անձրևի պատճառով չը տնկեցինք	Կարգացինք «Պատանի շի-նարարներ» գերբը	Անձրևը Տիգ-բանը խան-գարում եր աշխատանք-ներին	Ջրույց մայ-րերի հետ պատժի մա-սին

Գրանցումները հակիրճ պիտի լինեն. որվա աշխատանքների հան-րագումարի հիման վրա կազմվում է յեռամայա աշխատանքների հաշ-վառքը և արդյունքի սասին ղեկավարում խորհրդին կամ արտադրա-կան խորհրդակցությանը նիստերում:

Մանկավարժական աշխատանքի հաշվառման ձևերից մեկն էլ ցուցահանդեսն է, վորը կազմակերպվում է տարեկանը ինչ կամ տոների առթիվ:

ՄԵԹՈԴԱԿԱՆ ՄԱՍՍԱՅԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄԸ

Նախադպրոցական հաստատությունների աշխատանքների վորակի բարձրացումը մեծապես կախում ունի ծրագրային և մեթոդա-կան աշխատանքների լավ զրկածից:

Ծրագրերը կազմվում են կենտրոնում, դրանք ընդհանուր են նա-խադպրոցական բոլոր հաստատությունների համար, բայց տեղեքում պետք է նրանք հարմարեցվեն տեղական պայմաններին:

Աշխատանքների վորակի բարձրացման տեսակետից խոշոր նշա-նակություն ունի կազմակերպչական մեթոդական հարցերի կանոնա-վորելն ու լուծելը: Այդ հարցերը հետևյալներն են. 1. Պայքար յերե-խաների հաճախման համար: 2. Մանկավարժական ազդեցության զըմ-վար յենթարկվող յերեխաների համար հատուկ խումբ կազմելը: 3. Նախա-դպրոցական վորակյալ ուժերի նպատակահարմար դասավորում և ոգտա-

գործում: 4. Մամուլի, գրության, ժողովների միջոցով փորձերի փոխա-նակություն: 5. Կենտրոնական և տեղական մարմինների ուղարկու-թյան կենտրոնացումը մանկավարժական պահանջներին բավարարող դործիքների, խաղալիքների պատրաստման խնդրի վրա:

Նախադպրոցական աշխատանքների վորակի բարձրացման համար գործնական կյանքում լիովին պիտի իրացվեն ընկ. Ստալինի 6 պայ-մանները: Այդ վեց պայմանների հիման վրա մենք պետք է ուժե-ղացնենք պատասխանատվությունը, մանկավարժական ուժերը ճիշտ դասավորենք, ռացիոնալ դասավորենք միջոցների, կահավոր-անքի խաղալիքների, շինանյութերի ոգտագործումը, ռացիոնալ միջոցա-ռումներ մտցնենք, պայքարենք մանկավարժների հոսունության դեմ և լրացուցիչ նյութական միջոցներ հայթայթենք:

Մեթոդական աշխատանքը լավ հունի մեջ դնելու համար, անհրա-ժեշտ է ինչպես ստորին աշխատողների, նույնպես և ղեկավար մար-մինների կողմից լուրջ և պատասխանատու վերաբերմունք դեպի մե-թոդական աշխատանքների կազմակերպումը: Անհրաժեշտ է մշտական կապ ստեղծել ժողովրդական լուսավորության ղեկավար մարմինների (յերկր. լուսբաժնի նախադպր. սեկտոր, ռայլուսբաժին) և տեղական մեթոդական կազմակերպությունների միջև: Ղեկավար մեթոդական մարմինները մեթոդական ցուցմունքներ և առաջարկներ պիտի կազմեն տեղական փորձի վրա հենված, իսկ ստորին աշխատողներն անպայ-ման պիտի առաջնորդվեն ղեկավար մեթոդական մարմինների առա-ջարկներով ու ցուցմունքներով:

Տեղերում մեթոդական աշխատանքները կազմակերպող, նրան ուղղություն տվող հիմնական մարմինը ռայոնական նախադպրոցական մեթոդական սեկցիան է:

Ռայոնական մեթոդ. սեկցիայի կազմակերպչական-մեթոդական աշխատանքների պլանի գլխավոր մասերը հետևյալներն են. 1) Ղեկա-վարել նախադպրոցական աշխատողների ռայոնական կոնֆերանսե-րը: 2) Ղեկավարել նախադպրոցական աշխատողների ընդհանուր աշ-խատանքը: 3) Ղեկավարել նախադպր. աշխատողների կվալիֆիկացիան բարձրացնելու աշխատանքները: 4) Ղեկավարել ցուցադրական ման-կապարտեզի և նախադպրոցականների մեթոդական միավորումների աշխատանքը: 5) Ծրագրային-մեթոդական բնույթ կրող հարցերի մը-շակումը: 6) Մամուլի, մեթոդական ցուցահանդեսների և այլ միջոցներով կազմակերպել փորձի փոխանակություն: 7) Հատուկ ոգնություն և դե-կավարություն ցույց տալ յերիտասարդ աշխատողներին:

Մեթոդսեկցիայի ղեկավարությամբ տարվող աշխատանքի հիմ-նական ձևերն են. ա) Նախադպրոցական աշխատողների միացյալ ժո-ղովներ, կոնֆերանսներ: բ) Դասնթացներ կվալիֆիկացիան բարձրաց-

հելու և հերթական մեթոդական և ծրագրային խնդիրներ սակեցու համար: Գ) Մեթոդական բլիշներ և այլն:

Աշխատանքների պլանավորման մեթոդ. աշխատանքների սուղ-ման, հաշվառքի և կատարման պատասխանատվության համար հետևյալ սքեման պետք է ընդունել.

Մեթոդական	Աշխատանքի բովանդակությունը	Աշխատանքի ձևը	Ժամկետ	Ուժ և պատասխանատու	Մեթոդական

Մեթոդական սեկցիան իր վողջ աշխատանքները տանելու յեցուցադրական մանկապարտեզի հետ սերտ կապ պահպանելով: Ցուցադրական մանկապարտեզի վարիչն ու մեթոդիստը մեթոդական սեկցիայի անդամ են լինելու:

Ցուցադրական մանկահաստատությունը իր ներքին աշխատանքներն օրինակելի դարձնելով, ռայոնի նախադպրոցական մասսայական հաստատությունների փորձը հաշվի առնելով և սխտեմատիկացնելով, անփոխարինելի ոգնություն ունենալով կը լինի այդ հաստատություններին:

Աշխատանքների վերակի բարձրացման, մասսայական մեթոդական աշխատանքների կազմակերպման, քանակական և վորակական ցուցանիշների բարձրացման հարցերը հաշտությունը կը լուծվեն միայն այն դեպքում, յերբ մենք աշխատանքների միջ գործադրենք կուրտուրական արշավի, սոցմրցման ու հարվածայնության մեթոդները:

ՊԱՅԲԱՐԵԼ ԹԵՔՈՒՄՆԵՐԻ ԴԵՄ ՆԱԽԱԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՖՐՈՆՏՈՒՄ

Նախադպրոցական ընդհանուր ուսուցման կիրառումը հանդիպում է դասակարգային թշնամու կատաղի դիմադրությանը: Նախադպրոցական ընդհանուր ուսուցման խնդիրը տնտեսական-քաղաքական նշանակություն ունի: Ծավալելով նախադպրոցական ուսուցումը, մենք հնարավորություն ենք ստեղծում սոցիալիստական շինարարության գործին անմիջապես հսկա թվով կին կադրեր մասնակից դարձնելու և աճող սերնդի դաստիարակությունը մեր անմիջական դիկավարության տակ առնելու:

Դասակարգային թշնամին և նրա գործակալները, ցանկանալով խանգարել նախադպրոցական ընդ, ուսուցման գործը, ուզում են խանգարած լինել սոցիալիստական շինարարությանը և մանուկներին հա-

կապրոլետարական դաստիարակություն տալ: Դասակարգային թշնամու դործին նպաստում են նախադպրոցական դաստիարակության մեջ գոյություն ունեցող աջ և «ձախ» թեքումները: Պետք է կատարել պայքար հայտարարել դասակարգային թշնամուն, նախադպրոցական դաստիարակությունը թերազնահատուղ աջ թեքման և «ձախ» վոստյունների դեմ:

Նախադպրոցական դաստիարակության աջ-ոպորտունիստական թերազնահատում կա լուսաբծիներին մի շարք ապարտներում: Մի շարք ռայոններում լուսաբծիները լուրջ չեն վերաբերվում և թույլ են մոտենում նախադպրոցական դաստիարակությանը: Նման գրությունը պետք է վերացնել և հարվածային կերպով մոտենալ նախադպրոցական դաստիարակությանը և մարտական պատրաստականությունը լուծել նախադպրոցական ընդհ, ուսուցման խնդիրները:

Յեթե աջ թեքման կողմնակիցներն ասում են, թե անհնար է նախադպրոցական տարիք ունեցողներին 100 տոկոսով ընդգրկել, ապա «ձախ» թեքման արտահայտիչները, հաշվի չառնելով տեղերի պայմաններն ու ունեցած հնարավորությունները, առաջարկում են 1932 թվին համատարած կերպով բոլորին ընդգրկել:

Նախադպրոցական Յերկրային Զ-րդ համագումարը նշեց, վոր մի շարք տնտեսական, արհեստակցական և կոպերատիվ կազմակերպություններն անհրաժեշտ ուշադրություն չեն դարձնում նախադպրոցական դաստիարակության վրա և շատ դեպքերում հրաժարվում են լուսաբծիներին գործակցել և նախադպրոցական դաստիարակության ցանցը լայնացնել: Խորհրդային կազմակերպված հասարակայնության ազդեցությունը նման վերաբերմունքին պետք է վերջ տալ:

Մեր հաջողությունները նշելով հանդերձ, մենք պետք է ասենք, վոր ինչպես ընդհանուր, նույնպես և նախադպրոցական դաստիարակության գործում աջ և «ձախ» թեքումներ յեղել են ու կան: Մի կողմից մենք նկատում ենք պոլիտեխնիկական դաստիարակության թերազնահատում, իսկ մյուս կողմից, ընդհակառակը, մանկահաստատություններում արտադրական աշխատանքներին չափից դուրս լայն տեղ ստալու ձգտում:

Մանուկների մանկաբանական առանձնահատկությունների թերազնահատումը արտահայտվել է նաև հասարակական-քաղաքական դաստիարակության և մանուկների համար դժվար բանավոր նյութերով ծանրաբեռնելու մեջ:

Մի շարք ռայոններում տեղի յե ունեցել մեթոդական պրոծեկտորության և առանց ստուգելու «նախադժային մեթոդի» կիրառում, վորը զգալի շփոթ է մտցրել աշխատանքներում և վնասել դաստիարակչական աշխատանքներին:

Յերազմանաւորութիւնը և նաև յերեխաների ֆիզիկական զարգացման և խաղի նշանակութիւնը:

Մենք պետք է ուժեղ պայքարենք նախադպրոցական հաստատութիւններում տեղի ունեցած ծանրաբեռնումների դեմ, պայքարենք դպրոցական հարցերը միխանիկորեն մանկապարտեզ բերելու դեմ, պայքարենք նախադպրոցականների մանկաբանական առանձնահատկութիւնները հաշվի չառնելու դեմ:

Անհրաժեշտ է տիրապետել մարջաւիկներին մեթոդոլոգիայի հիմունքներին, բարձրացնել նախադպրոցական աշխատավորների տեսական գիտելիքների մակարդակը և կարողանալ ստացած տեսական գիտելիքները գործնականում կիրառել:

Նախադպրոցական ընդհանուր ուսուցումը կյանքում կկիրառվի միայն այն դեպքում, յիւր մենք անխնա պայքար մղենք դաստիարակչային թշնամու և ալ ու «ձախ» թեքումների դեմ: Նախադպրոցական ընդ. ուսուցումը կիրականանա միայն այն ժամանակ, յիւր կուսակցութեան գլխավոր գիծը անշեղ կը շարունակվի կիրառվել և կապահովվի աշխատավորական լայն մասսաների ակտիվ մասնակցութիւնը նախադպր. ընդհանուր ուսուցման գործում:

ՄԱՆԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅԱՆ ԴՐԱՄԱԿԱՆ, ԿԱՀԱՎՈՐԱՆՔԻ ՅԵՎ ՊԱՐԵՆԻ ՀԱՇՎԵՏԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ամեն մի նախադպրոցական հաստատութիւն ունի վորոշ ծախսեր: Պետք է մանկավարժական և տեխնիկական աշխատողներին աշխատավարձ տալ, աշխատավարձի 1 տոկոսը մուծել պրոֆմիւնիսթիան տեղւոյն, 10,75 տոկոսը մուծել ապահովագրական գանձարկը: պետք է ապահովել յերեխաների սնունդը, վորի համար պարեն պետք է ձեռք բերել և խոհանոցում անհրաժեշտ կահավորանք ու ամանեղեն ունենալ: ուսումնական՝ խաղերի, աշխատանքի գործիքներ, նյութեր ունենալ և այլն:

Ամեն մի մանկ. հաստատութիւն իր նախանշաններն ունենալու, վորի մեջ մտնում են ինչպես յեկամուտը, նույնպես և ծախսերը: Նախանշանի կազմելիս, պետք է վորոշ լինի, թե 1) ի՞նչ կազմակերպութիւն կամ մարմին՝ ի՞նչպիսի դրամական և նյութական միջոցներ է տալիս: 2) վորտեղից այլևս կարելի յե յեկամտի աղբյուր ունենալ և ի՞նչ տահմաններում: 3) մանկահաստատութեան յերեխաների թիւը: 4) յեթե մշտական չէ, ապա քանի ամիս գոյութիւն և ունենալու: 5) քանի հոգուց է լինելու մանկավարժ. և տեխնիկական, կազմը և աշխատավարձը վորքան է լինելու: 6) Ի՞նչ և ի՞նչ արժեքի կահավորանքի կարիք կա: 7) Ի՞նչ սնունդ է տրվելու և ի՞նչ արժեքի: 8) ուսումնական նյութերի (ավագ, կապ, թուղթ, մատիւ, ներկեր, վրձին,

դիւղեր և այլն) արժեքի ընդհանուր գումարը: Զեկամտի և ծախսի գումարները իրար հավասար պիտի լինեն:

Մանկահաստատութեան վարիչը հետեւելու յե, վոր դանազան կազմակերպութիւններ նախահաշիվով նախատեսված գումարները ժամանակին հանձնեն, այլապես մանկահաստատութեան կյանքն ու մանուկների մեջ աշխատանք տանելը դժվարութիւնների կը հանդիպեն, կը խանգարվեն: Վարիչն անհապաղ հաշվի պիտի առնի, գրանցի ամեն տեսակի յեկամուտները, լինեն դրանք դրամով, նյութով, պարենով, նույնը և ծախսերի նկատմամբ: Մուտքի և յեղքի հաշիվները ճիշդութեամբ պահել չի կարելի: հաշիվաւորութիւն անելը կը դժվարանա և գործերի մեջ շփոթ առաջ կգա:

Մանկահաստատութիւնը պետք է հաշիվներէ 4 մատյան (հաշիվ-գիրք կամ տետրակ) ունենա.

1. Կանաւորանքի ցուցակագուման
2. Դրամական
3. Մքերքներ
4. Նյութեր

Կայքի ցուցակագուման մատյանում գրանցվում են յեղած և նոր ստացվող կահավորանքը, ամանեղենը, մահակալը, անկողինը, գործիքները, խաղալիքները և այլն իրեր, վորոնք կարճ ժամանակվա մեջ չեն ծախսվում կամ մաշվում: Իսկ այնպիսի իրեր և նյութեր, վորոնք գործածվելով մաշվում են, արագ սպառվում (մատիւ, տետրակ, ներկեր, ավագ և այլն) գրվում են նյութերի մատյանում:

Դրամական մատյանում գրվում են բոլոր դրամական յեկամուտներն ու ծախսերը:

Մքերքային մատյանում գրվում է մթերքների (հաց, ալյուր, կաթ, սիս, բանջարեղեն, շաքար, յուղ և այլն) մուտքն ու յեղքը: Այն դեպքում, յիւր մանկահրապարակը փոքր է, կարելի յե մթերքային և նյութերի գրքերը միացնել, վորովհետեւ դրանք ըստ հաշվապահական կանոնների իրար մոտ են:

Մատյանների ձևերը մենք ավելորդ ենք համարում այստեղ բերել, վորովհետեւ յեթե պատրաստի մատյաններ գնվեն, ապա նրանք արդեն զծած պատրաստ են լինում, իսկ յեթե տետրերում գրվեն, ապա ամեն անգամ լուսարժնի կամ կոշտատեսութեան առաջարկած ձևերը պետք է կիրառել: աշխատելով վորքան կարելի յե պարզ և թվով քիչ մատյաններ ունենալ:

ՀԱՇՎԵՏԱՐԱԿԱՆ ԴՐՔԵՐԸ ՎԱՐԵԼՈՒ ԸՆԴՀ. ԴԻՏՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

1) Դնված կամ պատրաստած հաշիվաւորական մատյանները նախ և առաջ պետք է համարակալել (մատյանների եջերն ըստ

կարգի նշանակել), առաջին թերթը չդետք է համարակալել, այլ սկսել 2-րդից և եջի թիվը նշանակել վերին աջ անկյունում:

2) Ամենավերջին եջի վրա գրվում է «այս մատյանը (հիսուն) եջ ունի» և ստորագրվում, ու կնքվում է լուսքաժնուհ կամ կուլանախու-թյան վարչության կողմից:

3) Բոլոր գրաճցումները պետք է թանաքով, մաքուր և պարզ, պարզ ու վերջ պետք է գրվեն մանավանդ թվերը:

4) Հաշվետարական գրքում վոչ մի ջնջում, ուստի նույն կամ գր-չահատով սրբել տեղի չպիտի ունենա. յեթե այս կամ այն բանը սը-խալ է գրվել, պետք է կարմիր թանաքով գրել սխալ գրածի գլխավե-րեում և լուսանցքում ասել՝ «ջնջածին և ուղղածին հավատարմ» վարիչ (ստորագրություն):

5. Ամեն մի եջի վերջում և ամեն ամսի վերջին հանրագումար է արվում ու մնացորդը կամ գումարը գրվում է, այս արվում է ինչպես գրամների, նույնպես և միջերի ու նյութերի մատյաններում:

6. Ամեն մի գրանցած մուտքի և ծախսի համար պետք է փա-տաթուղթ ունենալ:

Հաշվետվության վրա չպետք է նայել վորպես ծանր բեռի և աշ-խատել ազատվել գրանից: Ինչպես մանկավարժական աշխատանքի հաշվառքը կարճոր է մանկավարժական հնարավոր սխալներից ազատ-վելու և աշխատանքը լավ դնելու համար, նույնպես և հաշվետարու-թյունն անհրաժեշտ է մանկահաստատության նյութական գրություն-նը պարզ պատկերացնելու և բարելավման միջոցներ ձեռք առնելու համար:

ՀԱՎԵԼՎԱԾ

ԿՈՆՏՆՏԵՆՈՒԹՅԱՆ ՄԱՆԿԱՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՀԱՎՈՐԱՆՔԸ 60 ՀՈԳՈՒ ՀԱՄԱՐ

ԿԱՀԱՐԱՍՏԻՔ

Սեղաններ 49,5 սանտիմ. բարձրության	3 հատ
» 58,5 » » »	3 »
Սեղանների յերկարությունը 117 սանտիմ. լայնությունը 61,6 սանտիմ.	
Աթոռիկներ	60 հատ
Վաճառքի բարձրությունը 26,6 կրտսերների համար	
» » 31,1 ավագների »	
Կոնակի բարձրությունը 26,6 կրտսերների	
» լայնությունը 26,6 համար	
Կոնակի բարձրությունը 30 սանտ. ավագների	
» լայնությունը 29 սանտ. համար	
Նստելատեղի լայնությունը 27,8 կրտսերների համար	
» » 31,1 ավագների »	
Դարակներ	2 հատ
Պահարան	1 »
Մանձակալներ	60 »
Շորերի հանգեղձակալներ	»

Ցերեասրբիչի կախարաններ 2 »
Լվացարաններ կոնքերով 2 »

ՍՄԱՆԵԼՆԵՆ

Փոքր և վոչ խոր պնակներ	60 հատ
Թեղի գավաթներ	60 »
Այլուվինն գդալներ	60 »
Հողի ամաններ կաթի և ջրի համար	4 »
Շերեֆ՝ ապուր լիցնելու համար	3 »
Հացի դանակներ	2 »
Փայտե մեծ գդալներ	3 »

ԽՈՂԱՆՈՑԻ ԿԱՀԱՎՈՐԱՆՔ

Մեծ ուղիւններ կամ կաթսաներ	»
Թեյամաններ	1 »
Ամաններ լվալու կոնք	2 »
Դուլներ ջրի համար	2 »
Տակառ ջրի համար	1 »
Ունելի և կրակի խառնիչ	2 »
Նավթի լամպ	2 »
Նավթի աման	1 »
Սեղան	1 »
Աթոռ	2 »
Լվացքի տաշտ	1 »
Մրբիչներ	6 »

ՍՄԻՏԱԿԵԼՆԵՆ

Ցերեասրբիչ	60 »
Կոմբինացիա	45 »
Կարճ վարտիկ	20 »
Սավաններ	90 մետր

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐ ՅԵՎ ՆՅՈՒԹԵՐ

Տաշտ կավի համար	1 հատ
Ներկեր	5 գույնի
Սոսինձ	2 կիլոգրամ
Վրձիներ	60 հատ
Դուլնավոր մատիտներ	3 տուփ
Մկրատներ	6 հատ
Մուրճ	4 »
Մանր գամեր	2 կիլոգրամ
Ուլիտակի թուղթ	
Ցերեխի բանի	
Ցնցուղ	
Մանկական գրքեր	
Գնդակներ	
Ապակյա ամաններ	
Ավազի ամաններ	

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0223629

ԳԻՆԵ 70 ԿՈՊ
цена 70 коп

34211

51. 020

На армянском языке

ДОШКОЛЬНОЕ ВОСПИТАНИЕ

В переработке М. Нируян

И-во „СЕВЕРНЫЙ КАВКАЗ“

ԳՐԱԴԱՐԱՆ

ՌՈՍՏՈՎ-ՆԱՆ ՄԱՍԿԱՎՅԱՆ ՓՈՂ. 53

ԳՐԱԿԵՆՏՐՈՆ ԿՆԻԳՈՑԵԼՅՐ